Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 38671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 18 (1668) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 1 МАЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.

ВЯСНА Ў БЕЛАВЕЖСКАЙ ПУШЧЫ. ФОТА ВОЙЦЕХА РЫПАЖЭЎСКАГА.

(РАЗМОВА З ЧЛЕНАМ ЦК ПАРП ВІКТАРАМ АНТАНЮКОМ)

Спытаў бацька ў сыноў, каторы з іх астанецца гаспадарыць? Наймалодшы сын Яўген адмовіўся адразу, яго не маніла сялянская прафесія.

Сярэдні сын Пятро сказаў: „Моладзь цяпер у гарады ўцякае і там сабе лепшую долю шукае. Я таксама паеду ў Беласток, там буду жыць і працаваць!“

А найстарэйшы сын Віктар не мог сказаць, што адыдзе ад бацькоў, што аставіць іх адных у Злотніках. Ён ведаў, што на вёсцы такі ўжо звычай, традыцыя, што найстарэйшы сын астаецца пры бацьках. Любіў ён сваю вёску, зжыўся з яе жыхарамі ад дзяцінства. Цікавіла яго таксама рамяство столяра, дык закончыў рамесную школу ў Харошчы.

Час імчаўся хутка і прыйшла вайсковая служба. Віктар адбываў яе ў Торуні. Стаўся ён узорным салдатам, быў прыняты ў рады ПАРП. Але вось без дазволу дамоў не паедзеш, а дамоў хацелася... Хацелася наведаць бацькоў і сваю каханую Марысю, якая жыла ў Заечках, а працавала ў грамадскай радзе нарадовай у Багданках. Разлука ўмацоўвала пачуцці, да якіх ён меў поўнае юнацкае права і якое так прыгожа выказана ў народнай беларускай песні: „Калі ты ў арміі не служыў, дык не кахай дзяўчыны“.

Калі набліжаўся канец вайсковай службы, камандзіры захвоцілі Віктара да звыштэрміновай службы. Але на не надта доўга. Цягнула яго ў сваю старонку, да сваёй любай. І падчас аднаго з водпускаў ён ажаніўся, а праз няцэлы год вярнуўся дахаты на радасць жонцы і бацькоў. Малады і энергічны Віктар Антанюк вырашыў працаваць на гаспадарцы і даязджаць да працы ў беластоцкую сталярню на вуліцы Манапалёвай, якая дала пачатак Беластоцкім фабрыкам мэблі. Там на працягу трох ка-

(Працяг на стар. 6)

НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЯ!

На мяжы

Аб „нацыяналісце“

У пачатку шасцідзесятых гадоў узняўся вялікі шум вакол ліста польскіх біскупаў да біскупаў заходнегерманскіх. Ліст гэты быў утрыманы ў духу паяднання, згоды і гармоніі паміж польскім і заходнегерманскім грамадствамі. Наколькі памятаю, ліст заканчваўся не вельмі добрай фразай. Сутнасць гэтай фразы зводзілася да таго, што польскія біскупы прабачаюць усё немцам і просяць прабачэння для палякаў.

Палітычныя і адміністрацыйныя ўлады распачалі досыць вострую акцыю, накіраваную супраць духа ліста. Іх прадстаўнікі даказвалі, што хто як хто, але палякі не павінны прабачаць немцам таго, што яны зрабілі ў Польшчы ў часе вайны, а тым больш не павінны прасіць у немцаў прабачэння.

Здзівіла мяне крыху, што прадстаўнік ваяводскага Упраўлення ўнутраных спраў прыехаў з дакладам, прысвечаным лісту біскупаў, у Рыбакі. Здзівіла тафму, што ў нас больш чым дзевяноста працэнтаў праваслаўных, якія ўвогуле не рэагуюць на тое, што гаворыць каталіцкае духавенства, а калі і рэагуюць, дык найчасцей адмоўна. І таму, можа, было б лепш, калі б агітатар-дакладчык паехаў у тыя рэгіёны Беласточчыны, дзе жылі каталікі і дзе адносіны да дзеяннаў каталіцкага клеру зусім іншыя, чым у нас. Сталася аднак так, як сталася, агітатар прыехаў у Рыбакі. На сход, як заўсёды, зышліся жыхары Рыбакоў, Бандароў і Багнюкоў. З Бандароў, між іншым, прыйшоў на сход Піліп Карэтка, вялікі арыгінал і дзівак. Усе ўдзельнікі сходу селі за школьнымі партамі, а дакладчык — за тым сталом, за якім сядзіць настаўнік. Піліп Карэтка, аднак, не сеў разам з усімі, а выбраў месца крышку як бы за плячыма. а крышку як бы збоку дакладчыка. Ва ўсякім выпадку Карэтка Піліп, як і дакладчык, сядзеў тварам да ўсіх сабраных. Быў пры гэтым апранут ў моцна парваны кажух, з якога ў многіх месцах вылазіла воўна.

Дакладчык досыць доўга гаварыў аб лісце біскупаў, даказваў, што палякі ў ніякім выпадку не павінны прабачыць акупацыйных злачынстваў, што немцы за гэтыя злачынствы павінны ў такой ці іншай форме заплаціць. Даказваў таксама, што палякі не павінны прасіць прабачэння ў немцаў, бо не палякі пачалі вайну, не яны напалі на Германію і не яны нішчылі немцаў.

Калі дакладчык закончыў свае вывады, зрабіў маленькі перапынак і звярнуўся да сабраных з пытаннем. Пытанне было досыць доўгае. Аднасілася яно да палітычных настрояў сярод мясцовага насельніцтва, да таго, ці мясцовыя жыхары выконваюць усе свае абавязкі і павіннасці ў адносінах да Народнай Польшчы. Апошні фрагмент пытання дакладчыка быў досыць нечаканы. Зрэшты, і ўсё пытанне было досыць дзіўнае. Справа ў тым, што дакладчык быў афіцэрам міліцыі і паходзіў з беларусаў з вёскі Ахрымы і, зразумела, дасканала ведаў, як выглядае сітуацыя ў вёсках, населеных беларускім насельніцтвам. Найбольш дзіўным быў аднак апошні фрагмент пытання, які гучаў: „Powiedzcie, czy nie ma wśród miejscowych mieszkańców przejawów nacjonalizmu?“ І калі толькі афіцэр выказаў апошняе слова, Піліп Карэтка, як гэта робяць вучні, падняў высока руку і. калі толькі дакладчык глянуў у яго бок, заявіў:

— Я, пане ахвіцэр, нацыяналіст!

Дакладчык, паверыўшы ў такую лёгкую ўдачу, схапіў ручку, каб запісаць у блакнойк „паказанні“ Карэткі. Пры гэтым спытаў:

— A powiedzcie, w czym się przejawia wasz nacjonalizm?

А Піліп Карэтка на гэта:

— Пане ахвіцэр, калі жонка наварыт гаршчок мяса і выложыт яго ў міску, то я нараўлю, каб не дзяліцца гэтым мясам ні з жонкаю, ні з дзецьмі, а толькі каб усё з'есці самому. І, от таму здаецца мне, што я нацыяналіст.

Пасля гэтых слоў сабраныя грымнулі такім смехам, што шыбіны ў вокнах задрыжэлі.

Не ведаю, ці дакладчык сваё выступленне ў Рыбаках залічыў да ўдачных, ці не. Я асабіста ўспрымаю гэта спатканне як вельмі цікавае. І калі ўспамінаю нябожчыка Піліпа Карэтку, дык перш за ўсё думаю аб яго геніяльнай рыпосце на тым сходзе.

Алесь Барскі

МОЛАДА, СУЧАСНА, ПА-БЕЛАРУСКУ

Свядомыя песні Сяржука

Распачаўшы ў „Ніве“ цыкл беларускіх рок-знаёмстваў, сёння мы працягваем яго роспаведам пра... выканаўцу аўтарскай песні, ці карацей кажучы — пра барда Сяржука Сокалава-Воюша. Няхай чытач не дзівіцца таму, бо рок-песня — гэта таксама часцей за ўсё самадзейная аўтарская песня. Больш таго, бардаўская песня вельмі моцна паўплывала на станаўленне сапраўднай рок-паэзіі. Не выпадкова ў Мінску ў свой час нават існавала нефармальнае аб'яднанне — Беларускае таварыства аматараў рока імя У. С. Высоцкага. Рок-суполка, але імя насіла выдатнага рускага савецкага барда. Іменаў беларускіх бардаў, на жаль, тады яшчэ не было галосна чуваць. Але яны, безумоўна, былі: выступалі на невялікіх літаратурных вечарах, на турысцкіх вандроўках.

Аб чым жа яны, гэтыя Сяржуковы песні, якія так прываблівають выканаўцаў гэткіх розных, здавалася б, напрамкаў?

Перш за ўсё бард захапляе менавіта шырынёй дыяпазону. Тут трэба сказаць, што некаторыя выканаўцы ў сваёй амбіцыёзнасці робяць нейкі дзіўны падзел: „Мы, маўляў, не ўсялякая там танная эстрада, каб выконваць песенькі пра каханне. Мы ўздымаем толькі важныя, актуальныя праблемы...“ Што ж, уздымаць — уздымайце, але каб не грымнулі аб зямлю потым. Дык вось Сокалаў-Воюш робіць прэстыж не штучным падзелам, а якасцю творчасці: у яго ўсё сур'ёзна і актуальна — каханне, сяброўства, нацыянальная і гістарычная свядомасць, духоўнасць сучаснага чалавека і г.д. І, думаецца, ён мае права аб гэтым спяваць, бо сам Сяржук — свядомы беларус з высокім пачуццём нацыянальнага гонару, з роднай мовай (не проста з павагай да яе, а з мовай у сэрцы, як з кроўю, без якой не жыццё), з веданнем гісторыі і культуры Бацькаўшчыны.

Заўважце, як натуральна пераплятаецца ў яго песнях наша гісторыя, адметнасць нашае культуры, каханне — усё, як у жыцці — у адным з фрагментаў цыкла „Песні касінераў“, прысвечанаму беларускаму вызваленчаму паўстанню 1863 года:

Кроў па сумётах
І гронкі каліны на белі —
Як вышываны...
У нашых хлапцоў
і дзяўчат...
Думкі, і душы,
І рукі ў нас не знямелі.
Ведаем: смерць —
Гэта нават паўкроку назад.

Уражвае, ці не так? Дык няхай гэта будзе яшчэ адным аргументам для тых, хто лічыць Беларусь нябогай вясковай старонкай. Калі хто не ведае славутых старонак беларускай гісторыі, гэта зусім не значыць, што іх не было. Цяпер ёсць яшчэ нямала тых, хто саромеецца выказаць сябе беларусам (яны духоўна не сталі ні палякамі, ні рускімі, ні французамі, а проста перэтварыліся ў нішто). А Сокалаў-Воюш, сучасны гарадскі інтэлігент, ганарыцца гэтай самай беларускасцю, бо ведае, за што. І менавіта дзякуючы гэтаму — высокаму ўзроўню сапраўднай культурнасці — яго паважаюць і рускія, і літоўскія, і малдаўскія слухачы, якім давялося пабываць на яго канцэртах. Яны салідарны з яго верай у сваю Малую Радзіму, з якою і ворагі не страшныя:

Няхай яны крычаць,
што з імі Бог.
А з намі — Беларуская
зямля!

Мне давялося асабіста, што называецца — жывым пабачыць выступленне Сокалава-Воюша зусім нядаўна, калі ў канцы 1986 года ён у чарговы раз (цяпер разам з Паўлёнкам) прыязджаў у Мінск. Касетныя запісы барда я і раней слухаў з хваляваннем. Але тут літаральна валасы зашавяліліся на галаве, калі трапны паэтычны радок (і радок вельмі моцны), дакладны моўны вобраз, акцэнтаваны гукам гітары, захалануў сэрца, раскрыў вочы.

Вось, скажам, пасля доўгіх апладысментаў і настойлівых просьбаў публікі загучала — для мяне, аднак, новая — песня-сатыра пра тых гораальпіністаў, якія трэніруюцца штурмаваць вяршыні на... і без таго занядбаных помніках архітэктуры, іх крукі забіваюцца ў сэрца нашае памяці, і Сокалаў-Воюш не можа маўчаць:

Спыніцеся! Чым думаеце вы?
Адкуль такая прага
вандалізму?
А мне сказалі: — Нет,
вы не правы.
Вам просто очень плохо видно
снизу.

Бардаўская песня мае два кірункі, дзе бард выступае як спявак-выканаўца твораў прафесіянальнай паэзіі, і бард — як спяваючы паэт. Сокалаў-Воюш якраз падпадае пад другое азначэнне. Але жыццё — не правіла без выключэнняў. І ў Сокалава-Воюша ёсць уражваючае выключэнне: песня, дзе побач з уласнымі вершамі ён спявае празаічны тэкст „Прадмовы“ Францішка Багушэвіча. Гэта песня аб нашае свядомасці, беларусы. І песня гэта выклікае боль.

Дарэчы, спявак быў адным з тых першых, з каго на рубяжы 70-80-х гадоў нашага стагоддзя пачалося адраджэнне гутарквай беларускай гарадской мовы. Пачынала купка маладых людзей, а цяпер колькасць свядомых беларусаў павялічваецца ў геаметрычнай прагрэсіі. А як жа: паслухаеш такога спевака, і гонар возьме, што ты аднаго з ім роду-племені, а пазнаёмішся з ім бліжэй і... засаромеешся самога сябе, бо ўсвядоміш сваю здраду гэтаму роду-племені, з-за якой стаў толькі этнічна падфарбаванай лялькай-марыянеткай.

Пра Сокалава-Воюша можна многа гаварыць, бо ён і бард, і паэт-перакладчык, і настаўнік, і краязнавец, і фалькларыст, і журналіст... Але рамкі газетнага артыкула заўсёды абмежаваны, таму трэба задаволіцца прынамсі Сяржуком-бардам, недругарадным прадстаўніком беларускай маладзёжнай песні. А астатняе калі-небудзь даверышць асабістае знаёмства.

Віктар Мартыненка

Фота Юрася Мурашкі

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 347

ДАРОСЛЫМ НЕМАЎЛЯТАМ

„Толькі скнара і лянівы
Не выпісывае „Нівы“,
Не гартае нумар свежы
З літстаронкай „Белавежа“,
Не чытае дзеткам „Зорку“,
Ды не слухае гаворку
Ні пра сёння, ні пра ўчора,
Але гэта ж, браце, гора,
Але гэта ж, браце, шкода:
Патрыёт свайго народа,
Свету цэламу на дзіва,
За градой не бачыць „Ніву“.

Ёсць такая аксіёма:
Калі гэта ваш знаёмы,
Калі ўсё, што вам святое,
Для яго заўжды пустое,
Калі ён бурчыць гугніва,
Ледзь пачуўшы слова „Ніва“,
То такога, аж да веку,
Нельга клікаць чалавекам!

Сяржук Сокалаў-Воюш

АСТРАНОМЫ

У пагодлівую і зорную ноч
сканцэнтраваныя
як перад важнай сустрэчай
у шэрых палатках
ідуць два цені

Там за паваротам дарогі
у сасновым лесе
скрытае іх свяцілішча
домік без даху
а ў ім два тэлескопы
і люнет
нацэлены на чорны
жахліва далёкі свет

Углядзеліся ў неба
астраномы ноччу
там
у касмічных далях
вядуць з сусветам мірны
наш людскі дыялог

Юрка Баена

* * *

Светлай памяці дзядулі Мікалая

Калі засну,
Няхай шумяць таполі,
Бяроза
Хай пяе мне аб вясне
І ля мяжы,
На нашым родным полі,
Апошнюю
Пасцель зрыхтуйце мне.
На развітанне
Кветак не прыносьце.
Навошта
Ціш упакоем прыкрываць?!
Пакліча лета —
Сінія валошкі
І ў жыцце
Макі чырванню ўзгараць.
Я вечарамі
Выплыву ў туманах
З беласнежных
Коней табуном
І кожны год,
У ноч святога Яна,
Збяру вас
За сваім сталом.
Сядуць
Вядзьмакі побач з лясунамі
І чарадзей
З Ягою на мятле,
А
Вадзянік з упалымі грудзямі
Карагод
Русалак павядзе.
Першую чару
Вып'ем за сустрэчу.
Другую
Уліце ў гробную зямлю.
І толькі
Першы певень скукарэча —
Я адплыву,
Ў нябыт зноў адплыву.

М. Шаховіч

НА РАДЗІМЕ

Каб па-людску,
каб ладна жыць,
Каб душою не быць абдзёртым,
Не бываць трэба дома,
а быць,
Не часцей,
а заўжды —
і жывым, і мёртвым.

Трэба памятаць,
што твой дом —
Беларусь уся:
фізічная і духоўная,
А не толькі мясціна, дзе
пад акном
Цётка Тэкля таўчэцца з воўнаю.

Трэба помніць, што родны край
Адпрадвеку мяжуе з Богам...
Ды у сэрцы тваім няхай
Патрыёта жыве трывога!

Адчуваць сябе трэба гаспадаром,
а не жыхаром рэзервацыі.
А інакш —
да канца твой дом
Сілы цёмныя
возьмуць
пад акупацыю.

Каб па-людску,
каб ладна жыць,
Каб душою не быць абдзёртым,
Не бываць трэба дома,
а быць,
Не часцей,
а заўжды —
і жывым і мёртвым.

Яўген Гучок

ПОГЛЯДЫ

АЎТАРЫ БЕЗ ТРАДЫЦЫЙ

Набліжаецца трыццацігоддзе нашага літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа“. Лічу, што тыя выдатныя беларусы, якія некалі ўзяліся арганізаваць родны, літаратурны арганізм, нават і не падумалі тады, што выжыве ён ажно трыццаць гадоў, і то гадоў вельмі складаных ва ўсіх адносінах. Трэба ж было вытрываць і ў некалькі крызісаў, і ў апошні, самы жахлівы! Пры тым хачу абавязкова дадаць, што заснаванне ды існаванне „Белавежы“ нікому ў вярхах не жадалася, і тыя вярхі, натуральна, не надта і рупіліся пра яе грамадскі быт.

Цяпер маецца быць усё іначай: і ўвага да „Белавежы“, і помач ёй, і ганоры. Калі сама „Белавежа“ выплыла на шырокія воды забеластоцкія, і кінуліся частаваць яе сваімі ласкамі іншыя, неабавязкова патэнцыяльныя сябры яе... Гэта тым больш крыўдна, што „Белавежа“ з'яўляецца пачынальнікам арганізаваных формаў наогул літаратурнага руху ў Беластоцкім краі, і выдала яна ў 1959 годзе першую ў гісторыі Беластока паэтычную кніжыцу, менавіта альманах „Рунь“.

Кажу я: ажно трыццаць гадоў! Быццам наш рух пажыў тыя трыццаць і сёлета сканае. Гэта думка не таго чалавека, які баіцца, што яго мазолістая праца дарма прападзе. Гэта думка якраз таго чалавека, які заўсёды быў пакінуты свайму лёсу, без аніякай перспектывы на чыю-небудзь падтрымку. Напісаў я вось гэтыя словы і халодны пот пацёк мне па спіне, так ад успамінаў. Аднак жа і гордасць адразу з'явілася ўва мне, што айцы „Белавежы“ прычакалі літаратурных дзетак ды ўнукаў, за якіх не трэба чырванець і долу вачэй апускаць. Я ўпэўнены ў тым, што ні Георгій Валкавыцкі, ні Віктар Швед, ні ня-

(Працяг на стар. 6)

ГРОДЗЕНШЧЫНА ЛІТАРАТУРНАЯ

Выпадкова трапіў мне ў рукі зборнік пісьменнікаў Гродзеншчыны „Краю мой — Нёман“. Кніга, перш за ўсё, уражвае асабовым складам. Сабраныя ў гурт, нашы браты-суседзі імпануюць і адметнымі рысамі і духоўнай сілай. А галасоў Наднямоння — як іх называе, благаслаўляючы ў дарогу, сам нядаўні наднямонец Васіль Быкаў — 48.

Вось, як свежы ветрык надрэчны, Данута Бічэль-Загнетава.

— І адкуль з такімі вачамі?
— Я тутэйшая.
Я звычайная.
Мяне маці тут нарадзіла.
Як сасонку ў бары пасадзіла.

Прывараажыла, „засмяялася, звонкая, лёгкая, і пабегла ў стэпы далёкія“.

Хоць маршруты гродзенцаў розняцца ад нашых, у іх, як і ў нас, ёсць святое месца, якое мае аднолькавую аздараўляючую моц. У нас — гэта Белавежа, у іх — Нёман. У мітусні бясконцых дарог сустрэча з бацькам Нёманам (як у Станіслава Валодзькі і Анатоля Шушко) з'яўляецца той дзіўнай сілай, што знімае адчай, кружыць мроі ў галаве. Сваім найлепшым знаёмым лічыць родную раку Аўгіння Кавалюк. Як і ў нас, вернасць бацькаўшчыне — маральны кодэкс гродзенцаў. Марыя Шаўчонак песні сваёй адводзіць ролю лёгкага крыла, якое нясе яе да самых цёплых слоў, што рассейваюць імглу і адкрываюць від на родны дом. Кранае і сваяцкі голас Гаўрыіла Шутэнкі (выхадца з Стаўропальскага краю), які гаворыць аб мацнеючай з кожным годам любові да васільковай стараны і які Беларусь называе сваёй радзімай.

У вершах паэтаў Гродзеншчыны чуваць таксама рэха мінулай вайны, б'юць званы Хатыні. Але найбольш славіцца натхняючая праца. Юрка Голуб прагне мець не толькі „радасць з працы, а дыхаць ёю нарасхрыст!“ Прыкметныя і іншыя яго радкі:

І зробяцца дні, як зарубкі,
Прыкметамі гордых праяў.
Мы возьмемся моцна за рукі —
З нас подзвігу кожны спрыяў!

Повязям з роднай зямлёй прысвячаюць свае паэтычныя радкі Міхась Губернатараў, Генадзь Дзмітрыеў, Мар'ян Дукса, Анатоль Іверс, Алена Руцкая, Валянціна Ададурава, Гвідон Ждановіч, Пятро Макарэвіч, Ірына Навуменка, Апанас Цыхун, Тадэвуш Чарнавус.

У прозе лідзіруе наш зямляк, Аляксей Карпюк са Страшава. Уся яго творчасць моцна закаранёная ў роднай зямлі. У дадзеным выпадку таксама. „Успамін з дзяцінства“ — апавяданне аб даваенным Гаралку. Крыху далей — „Роздум пра земляка“ — прысвечаны Кастусю Каліноўскаму (Страшава і Мастаўляны побач), у якім аўтар „Пушчанскай адысеі“ праводзіць цікавыя паралелі паміж слаўным паўстанцам і тутэйшымі людзьмі.

Гродзенскія празаікі пішуць аб справах, якія добра ведаюць. Яўген Кухта, напрыклад, працаваў урачом на Сахаліне — і яго „Завіруха“ прысвечана суроваму жыццю-быццю лекараў на гэтай далёкаўсходняй выспе. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны Пётр Лісіцын апавядае аб крытычным дні партызанскага атрада пад Налібокамі. Тое самае можна сказаць і пра выпускніка Вышэйшай школы МУС СССР, аўтара трох зборнікаў прозы Анатоля Мацакова, які змяшчае дэтэктыў „Выпадак на прасёлку“. Запамінаецца і апавяданне Артура Цяжкага „Міхал-Міхаліна“ — пра ўдаву з пакручастым лёсам.

Цікавы раздзел „Успаміны-крытыка-спадчына“. Апрача ўспамянутага ўжо Карпюка, расказваюць тут: Зоська Верас — пра старое Гродна, Алесь Жамойцін — пра паўстанцкі шлях Францішка Багушэвіча, Анатоль Іверс — пра друкаванае слова ў акупацыйным Слоніме, Святлана Мусіенка — пра гродзенскія матывы ў творчасці Зоф'і Налкоўскай, Аляксей Пяткевіч — пра заходнебеларускага паэта Міхася Явара і нашаніўца Юрку Снапка. Са спадчыны беларускай паэтэсы XIX ст. Адэлі з Устроні друкуецца паэма „Мачаха“. Суправаджае яе артыкул Адама Мальдзіса, які выпраўляе гісторыю (доўгі час лічылася, што першай беларускай паэтэсай з'яўляецца Цётка). У гэтым раздзеле і неапублікаваныя раней вершы Ларысы Геніюш, напісаныя ў апошняе дзесяцігоддзе яе жыцця.

Адным словам, кніга салідная — як па змесце (300 старонак), так і па мастацкім афармленні. Выйшла ў 1986 г. у выдавецтве „Мастацкая літаратура“. Прачытаўшы яе, задумваешся: шмат у нас супольнага і нечым мы рознімся. Жывем за мяжой, якая быццам не дзеліць — і амаль нічога аб сабе не ведаем. Таму, відаць, і ўражвае раптоўнае адкрыццё суседзяў.

Ж. Дубок

P.S. Як мы даведаліся, 1 чэрвеня г.г. у Ваяводскай бібліятэцы ў Беластоку адбудзецца так званае „прысваенне“ гродзенскай кнігі.

Бібліяграфічны кутóчак

АЎКЦЫЁН У КРАКАВЕ

10-11 мая г.г. у Кракаўскім доме культуры „Палац пад баранамі“ (Галоўны рынак, № 27) адбудзецца кніжны аўкцыён. На ім будуць прадавацца з торгаў кнігі, сярод якіх знаходзіцца некалькі пазіцый, на якія павінны звярнуць увагу нашы кнігалюбы. Вось гэтыя кнігі (падаем паводле аўкцыённага каталога):

Poz. 17 — Almanach Szkolnictwa Ziemi Wileńskiej 1919—1925, Wilno 1925, cena wywoławcza 500 zł.

Poz. 80 — Borowiec S., Studja taktyczne z historji wojen polskich 1918—21, Nad Bugiem, Walki osłonowe 7 DP (5 sierpnia—11 września 1920), W-wa 1925, c.w. 2 tys. zł.

Poz. 130 — Czekanowski J., Wschodnie zagadnienia graniczne Polski i stosunki etniczno-społeczne, Lwów 1921, c.w. 800 zł.

Poz. 328 — Kolanowski L., Zygmunt August Książę Litwy do roku 1548, Lwów 1913, c.w. 1 tys. zł.

Poz. 439 — Likowski E., Unia Brzeska (1596), W-wa 1907, c.w. 1 tys. zł.

Poz. 473 — Maliszewski E., Polacy i polskość na Litwie i Rusi, W-wa 1916, c.w. 500 zł.

Poz. 519 — Mościcki H., Dzieje porozbiorowe Litwy i Rusi, T. I, 1772—1800, Wilno 1913, c.w. 4 tys. zł.

Poz. 605 — Pojezierze Augustowsko-Suwalskie, Przewodnik krajoznawczy i turystyczno-letniskowy, Augustów 1936, c.w. 800 zł.

Poz. 650 — Przewodnik po Polsce w 4 tomach, T. I, Polska Północno-Wschodnia, W-wa 1935, c.w. 2,5 tys. zł.

Poz. 730 — Siemieński L., Podania i legendy polskie, ruskie, litewskie, Poznań 1945, c.w. 1,2 tys. zł.

Poz. 799 — Szeptycki S., Front Litewsko-Białoruski, 10 marca—30 lipca 1920 z mapą i szkicami, Kraków 1925, c.w. 3 tys. zł.

Poz. 840 — Urbański A., Podzwonne na zgliszczach Litwy i Rusi, W-wa 1928, c.w. 3 tys. zł.

Poz. 877 — Wilno i Ziemia Wileńska, Dodatek specjalny „Eki“, W-wa 1927, c.w. 500 zł.

Poz. 924 — Zbiór praw litewskich od roku 1389 do roku 1529 tudzież rozprawy sejmowe i tychże prawach od roku 1544 do roku 1563, Poznań 1841, c.w. 15 tys. zł.

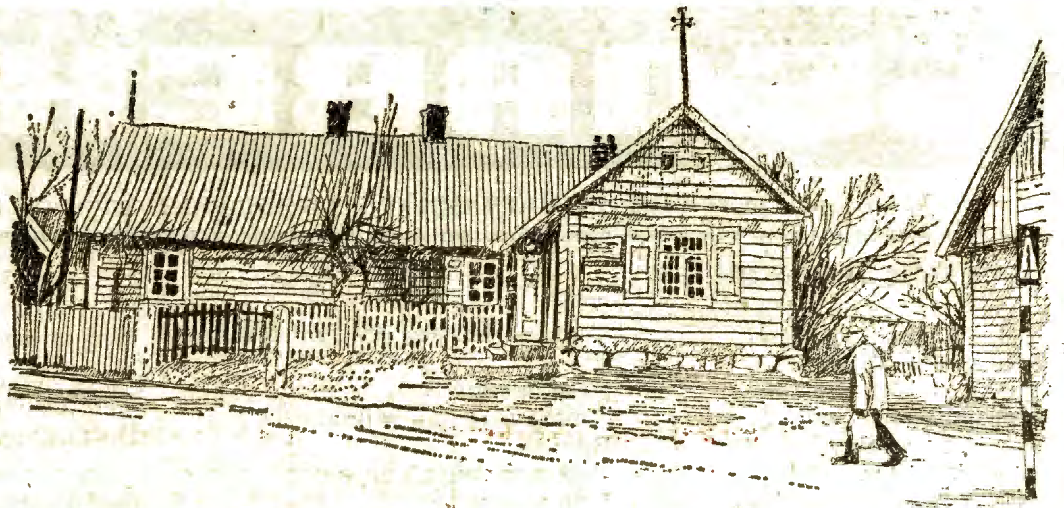
Poz. 1045 — Sąd Trybunalski w Wielkim Księstwie Litewskim, Prawo dn. 19 Stycznia Roku 1792 uchwalone, b.m.w., c.w. 2 tys. zł.

Poz. 1231 — Rocznik Ziem Wschodnich, R.V., 1939, c.w. 1,5 zł.

У аўкцыёне можна таксама прыняць удзел пісьмова. У заказах, кіраваных па адрасу: Antykwariat Naukowy, Pl. Mariacki 1, 31-040 Kraków, неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча аўтара, загаловак і найбольшую суму грошай, якую заказваючы можа заплаціць за кніжку.

Жадаем поспехаў!

П. Байко

Беластоцкія Дайліды. Мал. У. Петрука.

КОНКУРС ДЭКЛАМАТАРАЎ

У суботу 26 сакавіка г.г. Бельскі клуб БГКТ быў месцам цэнтральнага дэкламатарскага конкурсу, прысвечанага трыццацігоддзю літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа“. Удзел у ім прыняло дваццаць чатырох вучняў сярэдніх школ Бельска і Гайнаўкі. Выступілі яны з чытаннем твораў аж трынаццаці „белавежцаў“ і як на акрасу быў прадэкламаваны прыгожы фрагмент-зварот да Беларусі Тадэвуша Канвіцкага з яго кнігі „Kalendarz i klepsydra“. Але дамінаваў, як відаць, рэпертуар тутэйшы, свой, так сказаць. Удзельнікі трапна выбіралі тэксты важкія, падкрэсліваючы гэтым самым, што яны (маладое пакаленне беларусаў) таксама бачаць налўнасць праблем сацыяльнага ці грамадскага характару і турбуюцца імі, глыбока перажываюць нацыянальныя пытанні, што з іх вынікаюць. Вось гэтая самасвядомасць беларусаў — ліцэістаў, якраз і абнадзейвала. І была самым каштоўным здабыткам конкурсу.

Падборка адпаведных тэкстаў, правільнае вымаўленне гукаў беларускай мовы і мастацкасць выканання былі для трохасобавага журы (Надзея Артымовіч, Яніна Плютовіч, Ян Чыквін — старшыня) асноўным крытэрыем ацэнкі. Першае месца аднагалосна заняў Дарыюш Фіёнік за найбольш праяўлены артыстызм выканання добрых, надзённых, ідэйна-выразных твораў Юркі Геніюша і Сакрата Яновіча. Другое месца заваявалі Аліна Маліш — за мілагучнасць мовы і створанае сваёй асабовасцю дадатковае лірычнае перажыванне, і Славамір Нікалаюк — за паглыблены аналіз верша Віктара Шведа „Хто мы“. На трэцім месцы таксама аказалася двух выканаўцаў: Эльжбета Томчук (за ўмелае прачытанне сатырычнай мініяцюры Міхася Шаховіча „Мухі і блохі“) і Яанна Муха (за „Абразкі з жыцця Каліноўскага“ Васіля Петручука). Нельга было не адзначыць стараннасці і іншых, што журы і зрабіла адносна яшчэ чатырох дэкламатараў. (Эльжбета Тыпнук, Вераніка Беглюк, Томаш Тапалеўскі, Івона Давідзюк, яе — за экспрэсійны рэчытаљ).

Усе ўдзельнікі конкурсу атрымалі фундаваныя рэдакцыяй „Нівы“ і ГП БГКТ узнагароды (будзільнік і кніжкі), хоць трэба тут сказаць, што былі яны, як на цэнтральны агляд, выключна сімвалічныя. Я не хачу сугераваць, каб зацікаўленасць нашых дэкламатараў у будучыні звязваць выключна з грашовымі ды й яшчэ высокімі ганарарамі. Але, вось гэтае „але“ і сталася відавочным. Я веру, што моладзь наша не разбэшчана, але ж і нельга яе крыўдзіць. Трэба яе як мага заахвочваць. Каб не выйшла, што лямантуем мы толькі тэарэтычна...

Калі ж гаварыць пра мастацкі ўзровень дэкламатараў, пра іх майстэрства спраўляцца з беларускім літаратурным словам, пра ўмельства дабрацца да сутнасці выказанай творцам думкі і выявіць яе як найбольш эстэтычна — калі вось пра гэта гаварыць, то тут было б што сказаць ці мо падказаць маладым людзям. І вось гэтыя практычныя веды ў гэтай галіне, якіх ім яўна не хапае, памножаныя на іх жа любоў да беларускага слова і прыгожага пісьменства, могуць выявіць творчыя (акцёрскія) магчымасці не ў аднаго вучня. Але паколькі гэту справу я лічу вузка прафесіянальнай, дык і гаварыць на гэту тэму можна толькі ў крузе дэкламатараў. Гэтым самым я дэкларую сваю дапамогу кожнаму, хто займаецца ці хоча займацца пачаткамі тэатральнага мастацтва.

На заканчэнне журы запранавала, каб, па-першае, пераможцы двух першых месц выступілі ў мастацкай частцы, якая рыхтуецца для дэлегатаў будучага З'езда БГКТ у Беластоку. Па-другое, істотным было б, каб дэкламатарскі конкурс быў у календары пастаянным, штогадовым аглядам нашай таленавітай моладзі.

Ян Чыквін

— Як гэта бывае, што ў нармальнага чалавека паяўляюцца такія хістанні ў псіхіцы, што чалавека трэба лякарствамі і добрым словам вяртаць грамадству?

— Па-мойму, „нармальны чалавек“, праўду кажучы, не існуе ў рэчаіснасці. Між хваробай і станам, які называецца здароўем, вельмі тонкая мяжа... А ў выпадку Анелі... Каханне — гэта проста псіхозны стан пабуджэння ўсіх функцый арганізма. Падобную гарачку выклікае ў арганізме вірус. Гэты вірус кахання можа разбіць усё добра складзенае ў жыцці.

— Гавораць, што наймацней такія перажыванні ломяць людзей з т.з. „цвёрдым сэрцам“, апанаваных, да якіх не маюць доступу сентыменты і слязлівасць.

— Міра, вы ніколі не акрэслівайце чалавека адным словам. „Цвёрды“ ён ці „мяккі“, „нервовы“ ці „ўстрыманы“ — няма „чыстых“ характараў. Мы, лекары душы чалавека, мусім быць навукова дакладнымі, а да таго — вельмі, вельмі людзьмі.

Мікалай піша. Для хлеба ён піша суха, публіцыстычна-коратка. Лісты да Анелі былі для яго адыходам у паэзію.

Мікалай мне гаварыў, што гэта цудоўна — цадзіць пяшчоты словам, калі адчуваеш, што сэрца слухача будзе заміраць ад нечаканай радасці і раскошы. Пры кароткіх сустрэчах гладзіў яе пахучыя мятай ляшчыновыя косы, цалаваў чыстыя вочы, засыпаў кветкамі. Стрымоўваў кожны жэст, з якога дзяўчына магла б вычытаць пажадлівасць. Але ў пісьмах між радкамі біла жывая крыніца захаплення яе ледзь зацвітаючым целам. Мікалай адкладаў усё на некалькі год пазней, калі створыць з Анелькі сапраўдную жанчыну, толькі для сябе, на жонку. Праз яго кватэру праходзілі розныя паненкі, якія добра ведалі, чаго ён ад іх хоча. Мікалай быў са „сфераў“, мог каго хацеў увесці ў элітарны свет горада і рэгіёна, сябраваў са „смятанкай“ сталіцы. Гэта бліск быцця дзяўчынай Мікалая хаця б некалькі дзён ці адну дыскатэку (яшчэ туды заходзіў) не быў цьмяны. Не выбіраў абы-якіх, і не пакідаў іх на дне. Былі гэта студэнткі медыцынскай акадэміі ці тэатральнай школы, маладыя медычкі, пачынаючыя журналісткі... Ах, не вельмі любіў гэтых вечна забеганых, з крыва размаляванымі вачыма, паненак з магнітафонам, якія забягалі да яго па дарозе з рынку, дзе збіралі інфармацыі аб цэнах морквы ці бараніны, ды разбітай машыны на рагу Алеі, дзяўчат, якія ўваходзілі яму ў ложак і перад і пасля задавалі яму пытанні, як у інтэрв'ю! Здавалася мне, што Анелька зменіць яго.

*

І вось сядзім, я і Коля, на лаўцы, у гарадку, недалёка месца, дзе Анеля „прыходзіць у сябе“.

— Я лічу, што няма ў гэтым мае віны. Я ж яе не падманваў, яна мяне проста расчульвала, цудоўна вырастаючы на маіх вачах. А дарэчы, я ж яе не выкарыстоўваў. „Задніц“ хапала на кожны ківок, ведаеш. Анелька была трамплінам да іншага жыцця.

Наша пошта

Уладзімір Сідарук, Кузава Чаромхаўскай гміны. „Мой савецкі сябра Мікола Чабан просіць у мяне дастаць яму некалькі кніжак прафесара Уладзіслава Сэрчыка: Na dalekiej Ukrainie, Mazepa, Dzieje kozaczyzny. На жаль, іх не знайсці ў нашых кнігарнях. Можа, нехта з чытачоў „Нівы“ змог бы дапамагчы мне ў гэтай бядзе? Вельмі прашу, каб знайшлася такая добрая душа! А вось мой адрас: Włodzimierz Sidoruk, 17-240 Czeremcha, Kuzawa 14.“

Ян Стрышко, Беласток. „Вельмі ўдзячны я вам за тое, што надрукавалі мой верш „Мая вёска“. Вы прапануеце мне, каб я заняўся такім жанрам, як у рубрыцы „З маёй званіцы“. Але мне здаецца, што я не дам рады, нічога не будзе з гэтага!“

Паважаны Яне Стрышко! Не будзьце вы тыповым беларусам, які, яшчэ не паспрабаваўшы нешта ўчыніць, ужо апусціў рукі. Вершыкі, то і дзеці пішуць, а вы можаце нешта большае, менавіта, накшталт „З маёй званіцы“. Ваш знаёмец Васіль Петручук можа, дык чаму гэта вы не можаце, га? Вы найперш паспрабуйце, а пасля ўжо, калі што не так, панаракаеце сабе ўдосталь.

Міхась Куптэль, Сопат. Што з вамі, дарагі Міхась Куптэль?! Атрымалі мы вашу чарговую карэспандэнцыю „Патрэбная нам свядомасць...“ і не можам пазнаць вас у ёй, раней так лагічнага ў сваёй аргументацыі, з яснымі выказваннямі, і — урэшце — з беззаганнай беларускай моваю. А цяпер? — жаргон, блытаніца, парадоксы ў доказах... Нават слабы палеміст пакаціў бы вас на абедзьве лапаткі. Шануючы вас, не апублікуем гэтага тэксту. Дашліце лепшы, востра лагічны і стройна прадуманы, як гэта калісьці бывала ў вас.

Праблема працы далёка не адназначная. Яшчэ Маркс заўважыў, што бедныя вельмі моцна працуюць і — адначасна — вельмі мала маюць за гэтую сваю працу. Выйсце з гэтага „праклятага кола“ дае сацыяльная рэвалюцыя. Але, як мы пакарысталіся гэтым выйсцем, відаць па тым, што, напрыклад, амерыканскі долар у нас гадоў дваццаць назад каштаваў амаль у дваццаць разоў менш, чымсьці цяпер. А як вядома, грошы — гэта сімвалічны згустак працы; па-дурному працуючы, не можам мець моцных грошай. Марны тавар — вынік марнай працы — у выніку і макулатурныя грошы. Падумайце над гэтымі сілагізмамі і не пішыце па-ідэалістычнаму наіўных заклікаў да вышэйшай свядомасці, бо ж не ў імя прыгожых ідэалаў, скажам, рабочы падымаецца на світанні са сваёй пасцелі і спяшаецца на фабрыку. Аб чым ён думае ў такую часіну? (ся)

МОЙ ЮБІЛЕЙ

Мінула дзесяць гадоў майго супрацоўніцтва з „Нівою“. Падлічваю я акуратна свае публікацыі: у восемдзесят чацвертым годзе надрукавана пяцьдзесят шэсць маіх допісаў з дзевяноста пяці высланых, у восемдзесят пятым — семдзесят два са ста высланых у рэдакцыю, у восемдзесят шостым — надрукавалі аж семдзесят тры з дзевяноста васьмі, а ў мінулым годзе здаў я ў „Ніву“ шэсцьдзесят карэспандэнцыяў, з ліку якіх апублікавалі мне сорак. Маю надзею, што не адзін з задаволены тут.

Пачаў я дзейнічаць у Беларускім таварыстве. Выступаць у тэатрыку „Парнас“, які заснаваў і павёў Яська Мордань. Нямала я ездзіў па краіне і заўсёды бяру з сабою нумары „Нівы“, чытаю яе палякам, паказваю і гавару, што жывуць у Народнай Польшчы таксама і беларусы. І яшчэ ніхто мне кепскага слова не сказаў у чужой старане, наадварот, цікавіцца.

Дзейнічаю ў службе аховы прыроды, з вядомым яе энтузіястам і добрым беларусам інжынерам Барыславам Рудкоўскім. За гэты час пазнаёміўся я з цэлай плеядай выдатных беларусаў, дзеячоў і пісьменнікаў.

Цікавей зрабілася мне жыць з „Нівай“.

Андрэй Гаўрылюк

НІНЕ ГРЫГАРУК

Дарагая рэдакцыя „Нівы“. хачу папрасіць цябе, каб ты не пашкадавала кавалачак месца і надрукавала нашу просьбу. У нашым Курашаве маем клуб „Руху“, у якім вялікі лад і парадак. Мы штовечар ходзім туды. У ім гаспадарыць наша Ніна Грыгарук. Вельмі прыемная, сімпатычная асоба. Праўда, кветак мы, хлопцы, у Дзень жанчын ёй не дарылі, таму хочам добрым словам ушанаваць яе на старонках „Нівы“.

Каб для яе сонца свяціла цяплом,
А з яе сэрца павявала дабром.

Лёня Кудзельчык і іншыя

ЯК Я БУТЭЛЬКІ ПРАДАВАЎ

Дваццаць другога сакавіка пабываў я ў Нарве і зайшоў на пункт скупкі бутэлек. Там даведаўся я, што адкупяць у мяне ўсе дачыста бутэлькі. І што магу прывезці іх у які-хочаш дзень, каб толькі не ў панядзелак (зачынена). Ну, я быў рады: хоць раз парадак зраблю з гэтымі бутэлькамі, якіх поўна валяецца за столькі гадоў часу. Вярнуўшыся дамоў, давай мы з жонкаю збіраць, сартаваць ды мыць тыя бутэлькі. А яшчэ і суседзям перадаў я гэтую навіну, і яны кінуліся ў парадкі. Вясна ж ідзе.

Сабраў я сваіх бутэлек мяшкоў так пятнаццаць, наклаў поўную фуру іх, бы бульбы якое, і дваццаць дзевятага сакавіка павёз у нараўскі пункт, чатырнаццаць кіламетраў будзе ад нас. Завалокся я памалу ў нашу Нарву, з таварам, як ні кажы, даволі далікатным на ямкі ў дарозе. Ажно чую, як кажуць мне: забірай свае бутэлькі назад, не прымем, рабі з імі, што хочаш, хоць у роў валі!

Вось табе і на! Прывалокся я з імі назад. У стадоле ляжаць. Не верыце, дык заходзьце, пакажу. Хаця, можа быць, і сорамна трохі паказваць: падумае хто, што я п'яніца беспрасветны.

Так наш народны і родны гандаль дбае пра гатавюткі тавар. Бо ж бутэлькі тыя гатовыя, не трэба выраблядь іх з пяску ў шкляной гуце. Пры такім толку і розуме доўга нам бедаваць у балагане! Адно кажуць, а другое робяць.

М. Люк'янюк, Белкі

ПАМЫЛКА

У публікацыі „Камітэт праваслаўных палякаў у Беластоку“ ў „Ніве“ ад 10 красавіка здарылася памылка: прасвіцерам быў Ёсіп Гушкевіч, а не Гуткевіч.

Кастусь Сідаровіч, Беласток.

З літоўскай кухні

ПІРОГ З БУЛЬБЫ

На 6 вялікіх бульбін трэба ўзяць 30 дэкаў мукі, 40 дэкаў масла, 25 дэкаў цукру, 4 яйкі, міндальную эсенцыю.

Звараную ў мундзірах бульбу абабраць і сцерці на бурачанай тарцы. Жаўткі сцерці з цукрам. У бульбяную масу паступова дадаваць муку, вымешваць двума відэльцамі, тады ўліць растопленае масла, сцертыя з цукрам жаўткі і пад канец — збітыя бялкі. Усё асцярожна перамяшаць, дадаць некалькі кропляў міндальнай эсенцыі.

Цеста ўліць у падрыхтаваную формачку і пячы ў не надта гарачай духоўцы.

АРЭХАВЫ ТОРТ

На 1 кг звычайнага пячэння (цястак) трэба ўзяць 1 шклянку варэння (бруснічнага, журавіннага або іншага), 20 дэкаў лушчаных лясных ці валошскіх арэхаў, паўлітра малака, чвэртку масла, 4 жаўткі, шклянку цукру, 2 лыжкі пшанічнай мукі, ванільны цукар, каля 30 дэкаў сліў з сіропу або (у сезоне) свежых сліў.

Пячэнне пакрышыць, з гэтага адсыпаць паўшклянкі. Да рэшты пячэння дадаць варэнне, перамяшаць усё і рабіць невялікія шарыкі, так званыя „арэшкі“. „Арэшкі“ мачаць у пакрышаным пячэнні, якое засталося, палажыць на бляшку і падсушыць у цёплай духоўцы.

Зрабіць крэм. Закіпяціць малако. Жаўткі сцерці з цукрам і мукою. Спалучыць з малаком і закіпяціць. Атрыманую масу астудзіць і паступова, па адной лыжцы, дакладаць да расцертага раней масла.

У тартоўніцу кладзем пергаментную паперу, змазаную маслам, высыпаем на яе падсушаныя і астуджаныя „арэшкі“ і заліваем іх падрыхтаваным крэмам. Верх торта выраўнаць і аздобіць слівамі і насечанымі арэхамі.

Гаспадыня

— Паэт! Але ўрэшце ты і так яе выкарыстаў!

— Я не патрабаваў „доказу кахання“, як гэта называюць. Не было так. Я хацеў, каб я „першы раз“ быў цудоўны, каб гэтае ўвядзенне ў дарослае жыццё было цудоўным успамінам.

— Падрыхтаваў ты ўсё гэта, як кажаш, „цудоўна“: атмасфера, музыка, свабода, спакой, словы аб каханні... Але высветлілася, што яна ўжо не была нявінніцай, і для цябе было гэта шокам?...

— Я раніцай сказаў Анелі, што расчаравала мяне, што марыў аб ёй як сваёй будучай жонцы.

— А так сапраўды, ты быў і ёсць адзіным мужчынам Анелі. А ўвогуле не разумею, чаму якраз цябе так шакіраваў недахоп нейкай плеўкі!

— Не шакіраваў, што ты! Анеля прызналася, што быў адзін раз, на „прыватцы“. Яна нічога не памятае. Выпілі замнога, яна выпіла больш першы раз у жыцці. Ну, кіньма гэта. Гэты факт быў для мяне настолькі неспадзяваным, што не меў аніякай прыемнасці, толькі хацеў хутчэй усё закончыць і ехаць на вакзал. А яшчэ хацеў убачыць, як яна плача.

— Пішаш гэты сучасны раман. Надрукуюць яго?

— Думаеш, што туды памяшчу і Анельку? Так, я занатоўваў кожны стан яе душы. Там ёсць і нашыя пісьмы, усё. Нават не спадзяваўся, што гэта так цудоўна пакоіцца, што трапіцца мне такое фантастычнае заканчэнне.

— Па-твойму, хвароба Анелі — гэта дасканалае заканчэнне для плада тваіх творчых мучэнняў?

— Скажам праўду. Нічога страшнага я ёй не зрабіў.

— Ты стаўся для яе ўсім, пераканаў яе, што жывеш толькі дзеля яе.

— Не мог ужо перанесці яе штодзённых лісцікаў, візіт.

— Ага, пасля таго, як прыехала яна да цябе з кілаграмам таблетак у сумцы, зімой, амаль паўголая? Поўная адчаю, што не здзейсніла тваіх надзей!

Хацела атравіцца пад дзвярыма Мікалаевай кватэры. Яго апошняя паненка, Ганка, журналістка, якая ад нейкага часу сачыла за ходам новага „рамана“, занялася ёю. Адкрыта высніла, што Анеля была толькі забаўкаю, што Мікалай і Ганка кахаюць адзін другога ўжо некалькі месяцаў і, пэўна, будуць разам даўжэй, бо добра ім разам, і каб малая выкінула гэтыя ўсе „атруты“ на сметнік, выпіла гарбатку з ромам, выспалася, апранула паліто і пачала новае жыццё, таму што няма ў жыцці чагосьці такога, як вялікае каханне...

— Ударыла мяне ў твар, калі я вярнуўся з камандзіроўкі. Біла і верашчала, ажно збегліся суседзі. Адправілі яе дахаты, на машыне сябра. Праз некалькі дзён пачалі мы з Ганкай даставаць пісьмы з пагрозамі, скандальныя ананімкі на работу.

Прыязджала да працы, вымучаная ўсяночным падарожжам, брудная, і рабіла скандалы. Некалькі разоў начавала ў сяброў Мікалая, якім надакучыла ўжо і яна сама і яе распусныя паводзіны.

— А ты?

— Я стараўся сыходзіць ёй з дарогі. Гэта было ўжо нуднае. Паслаў я ёй некалькі пісем. Адзначыў у іх, што не павінна мяне вінаваціць, таму што я сапраўды яе кахаў, не павінна таксама вінаваціць і сябе, што мяне расчаравала.

— Ну, гэта ўжо нейкая параноя, Мікалай!

— З чыйго боку?

— Слухай, а чаго ты, урэшце, хацеў? Хацеў яе мець проста для сябе? Напэўна, ты адразу не думаў яе браць за жонку. Мела быць тваёй каханкай, іншай ад астатніх? Гэта толькі адна з гераінь твайго рамана?

— А адкуль я мог ведаць, што яна — вар'ятка?

— А можа ты лічыш ненармальным кожнага, хто верыць у людскія словы і пачуцці, верыць чалавеку?

— Але ж зачынілі яе тут.

— Значыць, ты спакойны. Дасканалае заканчэнне для сучаснага рамана. Прыходзіш сюды, каб дапісаць эпілог? Сумленне цябе не мучыць?

— Нармальная дзяўчына была б удзячнай, што я ўвёў яе ў тайны духоўнага жыцця поўнакроўнай жанчыны. Ведаеш, не на кожную я патраціў столькі часу, энергіі і нерваў...

Міра Лукша

АЎТАРЫ БЕЗ ТРАДЫЦЫЙ

(Працяг са стар. 3)

божчык Пятро Ластаўка, ані Мацей Канапацкі ды зусім маладзенькі тады Сакрат Яновіч і не снілі, што іхны пачын дасць такі багаты плён. Што будзе восем „белавежцаў" членамі або кандыдатамі ў члены Саюза польскіх пісьменнікаў, куды прымаюць, як вядома, не тых, хто шмат піша, але тых, хто добра піша. Чыё пісанне застанецца ў літаратуры, чыя творчасць будзе жывою, калі самога аўтара ўжо не будзе ў жывых. Але ці сапраўды будзе жывою, калі памірае ў нас беларуская мова, беларусы не хочуць быць беларусамі — гэта асобнае пытанне, адказ на якое выпадае шукаць пры іншай нагодзе.

Цяпер мы як бы не самотныя... Улады і асвечаная частка грамадства хочуць, каб беларуская культура развівалася нароўні з польскай. Як быццам ніхто не чакае нашае смерці — гэта добры знак новага часу. Толькі — а ці не запозна? — пытаюць некаторыя. Мы гаворым, што беларус, пазбаўлены беларускай культуры, падае ў бескультурнасць. Нібыта так, аднак жа, калі беларусу даць іншую культуру, небеларускую, дык ці і тады будзе ён у бескультурнасці? У нас наўкола шуміць ды цвіце польская культура, і ледзь зелянее недзе на абочыне ў параўнанні з паўсюдна польскай — беларуская. У прымаразак замерзне на смерць!

Нагадваючы прыхільных нам новых людзей ва ўладах не магу абыйсці маўчаннем дырэктара ваяводскага Аддзела культуры ў Беластоку Марыю Маранду, яе супрацоўніцу Валянціну Казьмерчык, або дырэктара Ваяводскага дома культуры Казімежа Дэркоўскага. Такіх, як яны, знаходзім усё больш і больш. І гэта таксама знак новага часу.

Калі гляджу, як адбываецца дакументаванне дзейнасці „Белавежы", дык ахоплівае мяне сум. Акрамя некалькіх, болей вядомых аўтараў нашых, наступныя пакаленні нашых паэтаў і празаікаў не вельмі і даведаюцца, што рабіла „Белавежа" і якія мела здабыткі. Праўда, застанецца крыху надрукаваных у „Ніве", у „Беларускіх календарах" і ў асобных кніжачках твораў, пару слоў біяграфіі, і — гэта ўсё? Першыя „белавежцы" пачыналі на пустым месцы, без традыцый, і зашмат не пакінуць яны пасля сябе традыцый, усё выветрае з памяці, пойдзе ў магілу разам са смерцямі. І зноў будзе сітуацыя „без традыцый" (вось чаму я даў такі загаловак). Бо літаратурнае жыццё — гэта не толькі творы, але і факты з побыту аўтараў, іх перыпетый, перажыванняў. Усё тое, што мы называем літаратурным працэсам, літаратурным жыццём. Трэба нам літаратурнага архіву, захоўвання пісем і занатовак; трэба хронікі, вопісаў літаратурных падзей.

Ну, найлепшыя мае зычанні „белавежцам", сябрам маім, у юбілейны год нашага аб'яднання!

Васіль Петручук,
сакратар „Белавежы".

Гарадская канферэнцыя ў Гайнаўцы

Гайнаўскі гарадскі аддзел БГКТ складаецца з 8 гурткоў, у якіх налічваецца 597 членаў. На справаздачна-выбарнай канферэнцыі, якая адбывалася 26 сакавіка, была падсумавана дзейнасць гарадской арганізацыі за перыяд яе існавання ад 27 жніўня 1985 года. Уплывы аддзела ўмацоўваюцца і расшыраюцца. Арганізуе ён ужо шмат мерапрыемстваў культурнага характару. Аказвае дапамогу ў будове Беларускага музея, на які пераказаў ужо 237.940 зл.

Старшыня аддзела Янка Якімюк у справаздачным дакладзе асабліва падкрэсліў прозвішчы многіх асоб, актыўных у працы на беларускай ніве.

— Аддзел мае ўжо што паказаць грамадству, — гаварыў Янка Хіліманюк, пачынаючы дыскусію. Хоры — гайнаўскі і асабліва дубінскі — сталі папулярнымі.

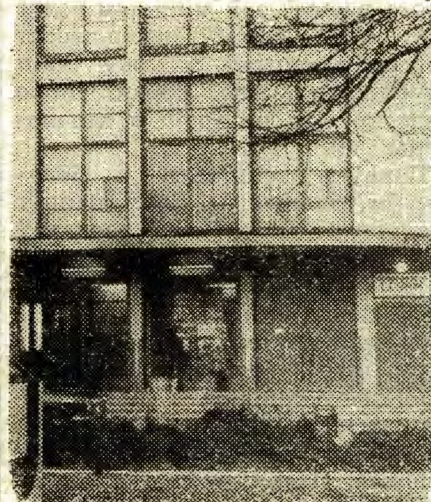
Асобныя гурткі належна спраўляюцца са сваімі статутовымі абавязкамі, наладжваюць розныя формы працы. У „Гаймаклесе" гурток БГКТ шырока карыстаецца радыёвузлом прадпрыемства і яго святліцаю, сказаў Рыгор Сурэль.

БГКТоўскія агляды трэба арганізаваць у карнавале, а не ў Вялікім посце, бо людзі неахвотна ў гэты час выходзяць на сцэну, звяртала ўвагу Марыя Сапяжынская, якую сябры называюць гаспадыняй хору. Пара ўжо, казала яна, каб наш хор меў прыгожыя народныя беларускія ўборы.

Пётр Скепка пераканаўча даказваў, што калі няма адпаведных музычных інструментаў, значна збядняецца выступленне „Дубін", і таму як найхутчэй трэба іх набыць.

Мікалай Бушко падкрэсліў самаахвярнасць гайнаўскага хору. За працягу 6 гадоў хор даў 125 канцэртаў. Пры падрыхтоўцы іх трэба было быць усім за гэты перыяд 250 разоў (пераважна вечарам) на рэпетыцыях.

— А дзе наша моладзь? — запытала Івона Давідзюк. Мала яе на сённяшняй канферэнцыі, ма-

Дом культуры „Лясгнік" у Гайнаўцы. Фота Я. Целушэцкага.

ла ў яе зацікаўлення дзейнасцю БГКТ. У Беларускім ліцэі толькі каля 40 навучэнцаў з'яўляюцца падпісчыкамі „Нівы". Ці няма тут частковай віны за такое становішча старэйшых БГКТоўцаў? Затым закранула яна пытанне дэфармацыі назваў беларускіх вёсак. Гэтую тэму праз доўжыў другі ліцэіст Юрка Вапа.

— Галоўнай справай зараз з'яўляецца для БГКТ будова музея, збор грошай і экспанатаў, — гаварыў намеснік старшыні ГП Кастусь Майсеня і выказаў ён шчырую падзяку запрошанаму на канферэнцыю дырэктару будаўніча-мантажнага прадпрыемства ў Гайнаўцы Юрку Кэндысю.

У дыскусіі выступіў таксама старшыня ГП БГКТ д-р Аляксандр Баршчэўскі. — Гайнаўка і Гайнаўшчына — духоўны цэнтр і сэрца беларускай субстанцыі. Тут найбольш гурткоў БГКТ, найбольш мастацкіх беларускіх калектываў, школ, у якіх навучаюць дзяцей беларускай мове, тут найбольшая заангажаванасць людзей у пабудову Беларускага музея.

Пасля пленнай дыскусіі адбыліся выбары. Праўленне аддзела складаецца з 23 налавек 9-асабовы прэзідыум: Янка Якімюк — старшыня, Сяргей Харкевіч — намеснік старшыні, Галена Ігнацюк — сакратар, Вера Мацюка — скарбнік, Марыя Цыборан, Мікалай Еўдасюк, Рыгор Сурэль, Аляксей Харкевіч і Уладзімір Суліма — члены.

Рэвізійная камісія: Янка Хіліманюк — старшыня, Марыя Данілецкая і Уладзімір Васілюк — члены.

Дэлегаты на XI з'езд БГКТ: Аляксандр Баршчэўскі, Мікалай Бушко, Сяргей Харкевіч, Янка Хіліманюк, Кастусь Майсеня, Васіль Сакоўскі, Мікола Еўдасюк, Пётр Скепка, Янка Якімюк, Аляксандр Іванюк, Галена Ігнацюк, Рыгор Сурэль і Міхась Байко. Затым удзельнікі канферэнцыі прынялі пастанову, у якой, між іншым, гаворыцца аб паскарэнні будовы Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, а таксама аб павелічэнні да 1 гадзіны ў тыдзень перадач на беларускай мове ў беластоцкім радыё.

Вёў канферэнцыю Сяргей Харкевіч. У мастацкай частцы выступілі з канцэртам „Дубіны".

Міхась Хмялеўскі

(Працяг са стар. 1)

дэнцый фабрычны калектыў выбірае яго старшынёю рады прафсаюзаў прадпрыемства. Была гэта для яго сапраўдная школа кіравання і гаспадарання.

Працуючы на прадпрыемстве, завочна закончыў мэблевы тэхнікум у Валоміне і стаўся адным з тых людзей, дзякуючы якім шпарка развівалася мэблевая прамысловасць Беласточчыны.

І так у цяжкой працы на фабрыцы і на гаспадарцы міналі гады, раслі дзеці, змяняліся часы. Наступіў і неспакойны год 1980. Якраз у гэтым годзе Віктара Антанюка сустрэла вялікае гора — памёр бацька.

1980 год знамянальны і тым, што ўзняліся пратэсты рабочага класа супраць скрыўленняў ідэй сацыялізму. У гэтую раку пратэстаў улілася і другая плынь — антыпартыйная і антыдзяржаўная. І якраз у гэты час давялося Віктару Антанюку прыняць нялёгкае рашэнне: або працаваць на прадпрыемстве, або на гаспадарцы. У той час ён быў вельмі патрэбны і на прадпрыемстве, бо быў непахісным, сумленным партыйцам. Верх, аднак, узяло

другое — праца на гаспадарцы, на бацькаўшчыне. Не без значэння было і абяцанне, дадзенае бацьку. І так Віктар Антанюк з

мэблі перасеў на трактар і стаўся гаспадаром у поўным сэнсе гэтага слова.

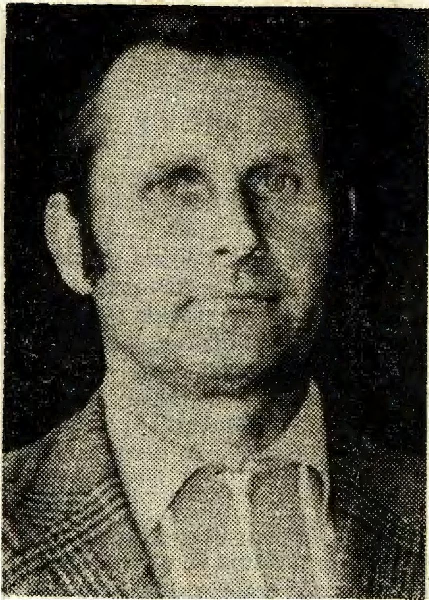
У Антанюкоў — 2 трактары і

Віктар Антанюк, селянін з вёскі Злотнікі Юхнавецкай гміны, член ЦК ПАРП.

ПЕРАД XI З'ЕЗДАМ БГКТ

СЯРГЕЙ ХАРКЕВІЧ

33 гады працаваў настаўнікам, выкладаў у асноўным геаграфію, арганізаваў многа краязнаўчых экскурсій для школьнікаў. Цяпер ён ужо пенсіянер, перастаў працаваць у школе, але не перастаў быць грамадскім дзеячом. Ён далей выконвае шмат адказных функцый, з'яўляецца старшынёй аддзялення Польскага Турыстычна-краязнаўчага таварыства ў Гайнаўцы, сакратаром гарадскога аддзела Таварыства прыяцеляў дзяцей, сакратаром аддзела Таварыства паўсюдных ведаў, сакратаром гарадской рады ПРОН і намеснікам старшыні гарадскога аддзела БГКТ у Гайнаўцы.

Апрача будовы музея БГКТ у Гайнаўцы, на думку Сяргея Харкевіча, трэба яшчэ больш узмоцніць працу ў напрамку павелічэння радоў беларускай арганізацыі сярод моладзі. А што зрабіць і як працаваць, каб БГКТ узбагацілася спецыялістамі ў галіне аматарскага мастацкага руху, вось гэта адна з важнейшых праблем, якую не так проста вырашыць. І ёю павінен заняцца з'езд БГКТ.

МІКАЛАЙ ЕЎДАСЮК

Працуе настаўнікам у Аб'яднанні прафесіянальных школ у Гайнаўцы. Штодзённа мае дачыненне са школьнай моладдзю, мае на яе выхаваўчы ўплыў.

— Умацоўваць нацыянальную свядомасць, а калі яна занепала, будзіць яе ўсякімі формамі культурнага дзеяння, такая наша роля як арганізацыі, — гаварыў мне Мікалай Еўдасюк. — Наш гуртох БГКТ цяпер многа ўвагі прысвячае будове Беларускага музея. У школе мы прадалі на 80 тыс. цаглінак-марак, а адзін з класаў быў на пляцы будовы і салідна там папрацаваў разам з членамі праўлення гуртка.

А старшынёй гуртка з'яўляецца Мікалай Еўдасюк. Ён таксама з'яўляецца членам Грамадскага камітэта пабудовы музея. Мікалай Еўдасюк заахвоціў і сваіх сяброў уступіць у гэты камітэт.

ЯНКА ЯКІМЮК

У канцы сакавіка б. г. дэлегаты гуртkoў БГКТ горада Гайнаўкі на справаздачна-выбарнай канферэнцыі гарадскога аддзела выбралі яго паўторна сваім старшынёю. А, як вядома, аддзел шырока ўключаецца ў будову Беларускага музея. Гэтай справе многа ўвагі ён прысвячае на пасяджэннях прэзідыума і праўлення аддзела. Апрача таго, шмат часу займае яму праца ў харавым беларускім калектыве, з якім звязаны сэрцам і душою. Ён сам з'яўляецца энтузіястам песні. Спявае таксама і ў царкоўным хоры.

Янка Якімюк працуе ў гайнаўскім „Эльдоме" як спецыяліст па рамонту бытавых машын.

(мх)

ПРАБЛЕМЫ НАЦМЕНШАСЦЕЙ У ДАКУМЕНТАХ СД

У матэрыялах і дакументах XIII Кангрэса Дэмакратычнага старонніцтва (СД), які праходзіў у 1985 годзе, знайшоў я цікавыя гістарычныя дакументы, якія датычацца нацыянальных меншасцей у даваеннай Польшчы. Упершыню тут надрукавана „Дэкларацыя дэмакратычнага клуба ў Варшаве" ад 16 кастрычніка 1935 г., якая была канфіскавана тагачаснай цэнзурай. Адзначаная дэкларацыя сцвярджае, што „ў дзяржаве нашай трэць грамадзян якой з'яўляецца расава або нацыянальна няпольскай, нацыяналізм у сваёй дзейнасці рассаджвае дзяржаву знутры, награжае яго злучнасці і сіле (...) Верныя прынцыпам польскіх дзяржаўных інтарэсаў, апраўданых гісторыяй Рэчыпаспалітай, супрацьпастаўім нацыяналізму роўнасць усіх грамадзян, асуджаючы спалучэнне якіх-небудзь унутраных развязак, грамадскіх і гаспадарчых, з паняццем расы, нацыянальнасці і веравызнання".

Клуб пачаў змагацца за раўнапраўе ўсіх грамадзян у той час, калі ў міжваеннай Польшчы бушаваў нацыяналізм, нацыянальнаму прыгнёту падвяргаліся ўсе меншасці.

У „Праграмнай дэкларацыі Дэмакратычнага старонніцтва", прынятай І Кангрэсам СД у красавіку 1939 года, сказана, што старонніцтва „імкнецца да стварэння такіх форм гаспадарчага, культурнага і палітычнага раўнапраўя меншасцей, якое, ствараючы магчымасць развіцця ўласнай культуры, аб'ядноўвала б іх з дзяржавай". У дэкларацыі многа месца адведзена пытанням украінскай і яўрэйскай меншасцяў.

Той жа дакумент звяртае ўвагу і на тое, што недаацэненая беларуская справа павінна вырашацца шляхам пашаны і развіцця культурных асаблівасцей беларусаў.

У наш час, калі рэфармуем і ўдасканальваем акружаючую рэчаіснасць, трэба вяртацца да гісторыі, бо яе веданне дапамагае вырашаць сучасныя пытанні.

Янка Зенюк

19 га зямельных угоддзяў. Сярэдні ўраджай чатырох асноўных зерневых культур — 41 цэнтнер з 1 га. Займаюцца яны таксама гародніцтвам. Найбольш аднак маюць працы пры жывёле. У іх 12 штук (а бывала і 20) буйнай рагатай жывёлы, 17 свіней, 15 авец ды шмат курэй.

Да асаблівасці ў гаспадарцы Віктара Антанюка трэба залічыць рыбагадоўлю. Паўгектара займаюць у яго зарыбленыя карпамі сажалкі. Яго жонка, Марыя Антанюк, з'яўляецца дасканалай гаспадыняй і добрым кулінарам. Праўда, удасканаліла яна свае ўмеласці на кулінарных курсах, якія арганізоўвае гуртох вясковых гаспадынь у Злотніках. Яна з'яўляецца старшынёй і адначасова гмінным дзеячом жаночай арганізацыі ў Юхноўцы.

У Антанюкоў дзве дачкі. Старэйшая, Барбара, закончыла сельскагаспадарчы тэхнікум у Дайлідах і працуе ў Беластоку. Малодшая, Альжбета, вучыцца ў гэтым жа тэхнікуме і вядома ўжо ў спартыўным свеце. У мінулым годзе падчас спаборніцтваў па стральбе з луку сярод сельскагаспадарчых тэхнікумаў нашай краіны заняла яна першае месца, а падчас спаборніцтваў юньёраў Польшчы здабыла другое месца. Перад ёю вялікая спартыўная перспектыва, якую нельга не выкарыстаць.

*

Калі Віктар Антанюк адышоў з фабрыкі мэблі і стаў працаваць толькі на гаспадарцы, хутка быў заўважаны як насельніцтвам гміны Юхновец, так і ўладамі. Грамадскія дзеячы ў той час цанілісь, як гэта кажуць, на вагу золата. Неўзабаве яго выбіраюць сакратаром гміннага камітэта ПАРП, а пазней і старшынёй гміннай рады нарадовай. І так апынуўся ён у гушчы складаных спраў, якія трэба было вырашаць і ўладжваць з рацыі даверанных яму адказных грамадскіх функцый. Прынцыповасць, чалавечнасць і адданасць партыі прыхілілі да яго сумленных людзей, якія не крывілі душою і мелі ясную ідэалагічную арыентацыю. Яны выступалі супраць ворагаў сацыялізму, мабілізавалі партыйных, веруючых і няверуючых да дзяльнасці і падтрымкі пачынанняў партыі. Выбраны быў ён таксама членам Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку.

Віктару Антанюку неаднойчы даводзілася выступаць на тэмы, звязаныя з сельскагаспадарчай вытворчасцю. Аўтару гэтай публікацыі давялося быць на ваяводскай справаздачна-выбарнай канферэнцыі ПАРП, якая адбывалася 25 студзеня 1984 года, і чуць яго вострую, крытычную і адначасова канструктыўную прамову аб неабходнасці забеспячэння вёсак чыстай вадою шляхам будовы глыбінных калодзежаў, аб бесталковых меліярацыйных работах, якія толькі абніжаюць у глебе ўзровень вады і з'яўляюцца звыклым адвадненнем, а там, дзе праведзена меліярацыя больш-менш добра, дык кансервацыя равоў занядбаная воднымі суполкамі.

У перыяд падрыхтоўкі да X з'езда ПАРП Віктар Антанюк выбіраецца на ваяводскай канферэнцыі дэлегатам З'езда. А дэлегаты X з'езда ўдастоілі яго членствам ЦК ПАРП. Цяпер грамадская дзейнасць паглынае ў яго шмат часу, бо ён яшчэ і сакратар гміннага камітэта ПАРП, і намеснік старшыні гміннай рады нарадовай, і старшыня кантрольнай камісіі ГСу, ды яшчэ член прэзідыума Ваяводскага праўлення ТППР.

Даводзіцца Віктару Антанюку бываць у ЦК нашай партыі не толькі на пленумах, але і на пасяджэннях Палітбюро і Сакратарыята ЦК, калі разглядаюцца сельскагаспадарчыя праблемы. Вось і нядаўна — 1 сакавіка — Палітычнае бюро абмяркоўвала справы, звязаныя з рэгіянальным падыходам у сельскагаспадарчай палітыцы да мясцовасцей, у якіх нізкаякасныя зямельныя ўгоддзі.

— Справа ў тым, — гаварыў нам Віктар Антанюк, — каб сялянам аплочвалася працаваць і на горшых землях, ды каб іх сельскагаспадарчая прадукцыя была рэнтабельнай. Палепшэнне харчовага рынку з'яўляецца цяпер адной з найважнейшых задач. Аб гэтым усім вырашае ўраджайнасць зямлі, а таксама сродкі прадукцыі, якіх маем пакуль што недастаткова і яны даволі дарагія.

Як даказваюць вучоныя, — працягваў член ЦК ПАРП, — з прычыны недахопу толькі сродкаў аховы раслін кожны год трацім каля 20 прац. выпрадукаванай біямасы. А найбольшыя страты маем у вытворчасці бульбы. Даходзяць яны часам да 40 прац. Гэта таксама вынік незахаванай прапорцыі між аб'ёмам прадукцыі і магчымасцямі яе скупкі, перапрацоўкі і захоўвання.

Неразвіццё перапрацоўчай прамысловасці моцна адчуваецца і на Беласточчыне.

Наступная справа — гэта рабочая сіла, якой з кожным годам менш на вёсцы, і недахоп тэхнікі. Не толькі не хапае высакаякасных машын, але таксама не хапае на вёсках дзяўчат. Дзяўчаты і машыны сталі ў сялянскім жыцці грамадскай праблемай.

Што датычыць „усходняй сцяны", дык патрэбныя сялянам значныя льготы, бо там землі слабейшая і менш ураджайная.

Вырашэнне патрабуюць таксама справы, звязаныя з абаротам зямлёю і з правядзеннем камасацыі. Адным словам, другі этап гаспадарчай рэформы павінен значна актывізаваць сельскагаспадарчую вытворчасць.

Міхась Хмялеўскі
Фота Я. Чэрнякевіч

Этнаграфічнае акенца

Фрагмент ручніка з ваколіц Гайнаўкі. Ручнік паходзіць з пачатку нашага стагоддзя. Вышываны крыжыкам чорнымі і чырвонымі ніткамі на льняным палатне. Знаходзіцца ў зборах Гайнаўскага беларускага ліцэя.

Фота Я. Чэрнякевіч

ПРЫКЛАДНЫ КАНСПЕКТ УРОКА Ў 2-ІМ КЛАСЕ

Тэма ўрока: Засваенне гука і літары *дз* на аснове слова *дзяцел*.

Мэта ўрока:

1) Знаёмства з гукам і літарай *дз, Дз;* давесці да ведама вучняў розніцу паміж гукам і літарай.

2) Замацаванне вывучаных літар; выпрацоўка навыкаў чытання і пісання складоў, слоў і сказаў з вывучаемым гукам.

3) Прывучванне да стараннага пісання літар, развіванне пашаны да прыроды.

Абсталяванне: табліцы, ілюстрацыі, брашуры з ляснымі птушкамі, канверты з заданнямі для груп, падручнік.

Метады працы: аглядная, паказ; слоўная — гутарка, апавяданне; практычныя заняткі.

Форма заняткаў: урок.

Ход урока:

1. Арганізацыйны момант.
2. Тлумачэнне новага матэрыялу:

а) урок пачынаецца загадкай:

„Ён у шапачцы чырвонай
Лечыць гай і бор зялёны,
Пападае на абед,
Яму шкоднік караед.“

Вучні адгадваюць загадку. Гэта дзяцел. Вучні расказваюць пра дзятла паводле загадкі: „Што гэта за птушка? Дзе яна жыве? Чым жывіцца?“

б) веды вучняў пра лясную птушку ўзбагачаю вершам „Чорная жаўна“.

„У бары, у гушчары
З дзятлам шмат не гавары,
Дзяцел тут у вышыні,
Як ляснічы на кані.

Чорны дзяцел здаўна называецца жаўна.

У чорнага волата
магутнае долата.
Ён не думае пра спевы,
чорны дзяцел лечыць дрэвы.“

(Загадка і верш чытаецца з памяці).

Аналізуецца змест верша.

в) паказваецца табліца, на якой знаходзіцца малюнак дзятла з загалоўкам „Чорная жаўна“. Коратка перадаецца знешні выгляд дзятла — чорнае апярэнне, чырвоная галоўка.

г) разглядаецца брашура з рознымі гатункамі дзятлаў.

д) гукавы і літарны аналіз слова дзяцел.

З гутаркі выдзяляецца слова *дзяцел*. „У слове *дзяцел* выдзяліце колькасць гукаў. Які гук чуеце ў пачатку слова?“

Вучні называюць гук *дз*. Дзеляць слова на склады — столькі складоў, колькі гукаў. Праводзяць артыкуляцыю гука *дз*. У слове *дзяцел* называюць гукі галосныя і зычныя.

дж) пісанне літары *дз, Дз* на дошцы, у паветры, на парце (адваротным канцом ручкі), у сшытку.

Адрозненне гука і літары *дз* — злітныя гукі на пісьме абазначаюцца дзвюма літарамі. На дошцы запісваецца слова *дзяцел*.

дз) складанне спалучэнняў з гукамі *дз* — *дзе, дзі, дзя*.

е) падбіранне слоў з вывучаемым гукам — „Хто больш назаве слоў з вывучаемым гукам?“

ё) праца вучняў у групах; кожная група атрымлівае заданні на картках — праца з канвертамі.

Заданне І-ай групы. Вышукайце словы з вывучаемым гукам: *ноч, дзень, суніцы, дзед, студзень*.

Заданне 2-ой групы. Са складоў утварыце словы: *дзве, ры: па, ня, дзе, лак; дзяў, чы, на.*

Заданне 3-ай групы. Дапішыце патрэбную літару: *сту.ень, .яцел, паня.елак*

Выбранае слова вучні запісваюць у сшытак (звяртаю ўвагу на спалучэнне літар).

Фізкультмінутка.

ж) складанне сказа са слоў пад дэвізам „Нас няма ў класе“: *пражыць, Памажы, да, птушкам, вясны!*

„Зачытайце прачытаны сказ!“

Памажы птушкам пражыць да вясны!

Праводзіцца аналіз сказа. Выказванні вучняў пра тое, як дапамагаюць птушкам зімой.

3. Замацаванне ведаў.

а) Выпрацоўка навыкаў чытання слоў і сказаў з новай літарай.

Вывешваецца табліца з запісанымі сказамі, да якіх трэба падабраць патрэбнае слова. Зачытваюцца сказы. Адзін са сказаў вучні запісваюць у сшытак.

Дзеці ідуць на ...	*дупло*
Дзяжурная адчыняе ...	*каток*
Дзяцел дзяўбе ...	*вокны*

б) Пад дэвізам „Адгадай, якое слова я задумала“ вучні падбіраюць такую частку слова да складоў *дзве-, дзя-, сту-,* каб атрымалася задуманае слова.

в) Калектыўная развязка адгаданкі:

Вучні разглядаюць вывешаную табліцу з адгаданкай

5	2	5	2	3	1	2
В	а	л	●	д	з	я
(малюнак) карова	жаба	бусел	кот	заяц	вядро	мядзведзь

Назавіце малюнкі, потым з іх назваў падбярыце такую літару, на якую ўказвае лічба ўгары. Упішыце ў пустыя акенцы падабраныя літары і прачытайце іх. Прачытанае слова будзе развязкай.

Вучні набіраюць літары і ўстаўляюць іх у адпаведныя акенцы. Атрымліваецца слова *Валодзя*.

Праводзіцца гукава-літарны аналіз слова.

4. Заданне дахаты:

Як Валодзя дапамагае маме? — паводле апавядання „Валодзева дапамога“.

5. Праверка дамашняга задання.

6. Ацэнка ведаў вучняў, каменціраванне ацэнак. Вучні атрымоўваюць ацэнкі і значкі з малюнкам дзятла.

Апрацавала настаўніца
Пачатковай школы ў Ласінцы
Ніна Абрамюк

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, я не пра каханне... А мо нават пра каханне залішне вялікае, да сваіх дзяцей. І пра тое, да чаго гэтае каханне прывяло. Была я яшчэ зусім маладой жанчынай, калі муж мой адышоў ад мяне, пакінуўшы мне на выхаванне двое дзетак, якімі абсалютна перастаў цікавіцца. Так — як бы яны і не былі яго дзецьмі. Вядома ж, прыехаць — то трэба і падарункі нейкі прывезці, а заўжды ж шкада яму было грошай, бо меў ужо другую сям'ю і новых дзяцей.

Я з падвоенай энергіяй узялася за працу, бо хацела замяніць гэтым дзецям і маці і бацьку. На фабрыцы працавала як вол, каб хаця зарабіць дадаткова грош які. Хацелася, каб мае дзеці не адчулі таго, як пакрыўдзіў іх лёс, каб мелі ўсё так, як іншыя дзеці. Надта дапамагла мне мая мама, якая жыла разам з намі. Мама, фактычна, узяла на сябе ўсе абавязкі гаспадыні. Яна рабіла пакупкі, гатавала абеды, даглядала дзяцей, адводзіла іх у школу, старалася выканаць кожнае іх жаданне. Ёй было вельмі шкада сваіх унукаў. І трэба сказаць, што яна мне дапамагала настолькі, што я заўсёды была на рабоце спакойная і ў любы момант магла адлучыцца куды трэба. Дзеці былі накормлены і дагледжаны. І ва ўсёй гэтай завірусе я нават не выйшла другі раз замуж. Відаць, не адчувала, што патрэбна мне яшчэ нейкая падпора.

Але нядаўна памерла мая мама. Дзеці толькі цяпер, без бабулі сваёй, пачалі адчуваць сябе сіратамі. Я выходжу на работу, а яны самі рыхтуюць урокі, самім ім даводзіцца браць яду, а яны ж да таго непрывыкшыя. Хоць я, выходзячы, і стараюся ўсё нарыхтаваць і даць ежу і чыстую вопратку, то і так дзеці маюць да мяне вечна прэтэнзіі. А ў апошні час у мяне вынікла вялікая сварка з 13-гадовай ужо дачкой, якая вульгарнымі словамі абазвала мяне за тое, што даўжэй затрымалася на рабоце і не прыйшла ў свой час, каб падаць дзецям абед. Я прабавала тлумачыць ёй, што і ў мяне ж ёсць нейкія абавязкі па рабоце, ды й наогул маю я сваё жыццё, але да яе, здаецца, няшмат з гэтага дайшло. І вось я падумала, што кепска я рабіла, ствараючы сваім дзецям занадта цяплічныя ўмовы, калі яны мелі ўсё пададзенае і прынятае, калі былі апрануты не горш за іншых дзяцей і наогул не мелі ніякіх клопатаў і абавязкаў, апрача вучобы ў школе. А што ж мне цяпер рабіць?

Ганна

Ганна! Лёгка сказаць: парай, што цяпер рабіць! А што ты ўжо зробіш, калі твае дзеці ўжо выхаваны. Вельмі цяжка будзе цяпер нешта змяніць у тваіх адносінах з дзецьмі. Звярні ўвагу, што і ты не мела замнога абавязкаў у адносінах да іх. Так бывае з гэтым выхаваннем дзяцей, калі мы ўсё ахвотна звальваем на бабулю: бабуля добрая, яна ўсё зробіць — купіць, зварыць, падасць, прыме, памые і папрасуе, выручаючы сваіх бедных унучкаў. А ва ўнучкаў тады вырастаюць рогі і да жыцця яны не надта здольныя. Таму каханне да дзяцей павінна быць вельмі памяркоўнае: трэба даваць і браць, кахаць і патрабаваць (любі як душу — калаці як грушу). Пастарайся быць станоўчай і растлумач сваім дзецям, што яны ўжо амаль не дзеці, а дарослыя людзі. Пакуль былі дзецьмі — мелі апякунку, а цяпер ты, як птушка, якая выпіхае з гнязда птушанят, каб навучыліся лётаць, павінна паставіць іх на свае ногі.

Сэрцайка

СОННІК

122

Чарніліца — многа пісем.

Чарот — няпэўнасць; збіраць — зманлівыя спадзяванні.

Чарэп'е — заваюеш сабе прызнанне.

Часаць валасы — бескарысны занятак.

Часнок — нічога добрага; нюхаць — не знойдзеш праўдзівых сяброў; есці — у цябе благія звычкі.

Часопісы — непрыемныя звесткі.

Частушкі спяваць — клопаты, турботы.

Чацвярык коней — цябе спаткае пашана.

Чашка (косці галавы) — радасць жыцця.

Чвякаць пры ядзе — скампраміруешся непрыстойнымі паводзінамі.

Чмель — паклёпніцтвы, ачарненні.

Човен — недалёкае падарожжа; патанаючы — канец сардэчных адносін.

Чорт — благая кампанія.

Чужы, чужынец — новае знаёмства.

Чупрына — будзеш абвінавачаны.

Чыгуначная лінія, калея — перамена ў жыцці; ехаць ёю — хуткая ўдача; бачыць — неспадзяваныя госці; рэстаран на станцыі — падарожжа; крушэнне — непрыемнасці.

Чыжык — удачы; спяваючы — плёткі.

Чыноўнік — засароміш тваіх непрыяцеляў; бачыць — старакавалерства.

Чынш — благія часы.

Чысцілішча (перад пеклам) — трапіш у канфлікт з правасуддзем.

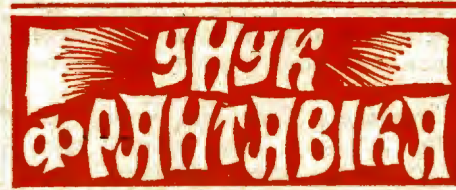
Чытаць — задавальненне; рэлігійныя кнігі — суцяшэнне і супакоенне; з публіцыстычнымі артыкуламі — знойдзеш добрую параду; навуковыя — добрая кампанія.

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Генадзь Літнеўскі

Сяргейка прыйшоў са школы, папалуднаваў і бягом на луг, дзе хлопцы збіраліся пагуляць у мяч. Праходзячы праз панадворак, ён спыніўся паглядзець, як дзядуля пілуе дошкі са старога плота. Дзядуля пілуе, а горка дроў расце: былі дошкі, сталі дровы.

— Ідзеш гуляць? — пытаецца дзядуля.

— Ага. З хлопцамі ў мяч гуляць будзем.

— А ўрокі?

— Паспею. Нам на заўтра мала задалі.

— Добра, — гаворыць дзядуля. — Тады знясі пад паветку тое, што я напілаваў.

— Гэта ўсё? — спалохаўся Сяргейка. — Тут жа работы да вечара.

— А гэта гледзячы як насіць, — усміхаецца дзядуля. — Калі па адной дошчачцы ды чарапашыным крокам дык і да заўтра. А калі па-сапраўднаму, дык за дваццаць мінут справішся, калі не лянівы.

— А ці ж я лянівы? — здзівіўся Сяргейка.

— А ці ж не? — разззлаваўся дзядуля. — Калі б не лянівы, дык ужо насіў бы...

Уздыхнуў Сяргейка ды ўзяўся за работу. І адразу ж палец трэскаю застраміў. За другім разам спатыкнуўся і ўвесь ахапак дроў з рук зваліўся. А за трэцім разам заўважыў, што пакуль ён чатыры палены занясе, дзядуля два новых напілуе.

„Доўгая гэта песня!" — падумаў Сяргейка мамінай прыказкай і засумаваў: не ўдасца яму сёння ў мяч пагуляць. Але і гультаём каб яго называлі — таксама не хочацца.

А з лугу ўжо чуваць, як шумяць хлопцы, як гулка стукае мяч. Вунь і відаць, як высока ўзлятае ў неба. Мабыць, нехта ад варот ўдарыў... А тут нясі гэтыя дровы.

— Ты чаго нахмурыўся? — пытаецца дзядуля.

Маўчыць Сяргейка. Толькі губы яшчэ больш надзьмуў.

Глядзеў, глядзеў на яго дзядуля, усміхнуўся і кажа:

— А што, калі б гэта не дровы былі, а снарады?

— Якія снарады? — не разумее Сяргейка.

— Звычайныя, артылерыйскія. Ты ведаеш, кім я на вайне быў?

— Ведаю, артылерыстам, — адказаў Сяргейка, успамінаючы дзядулевы расказы.

— Дык як? Бой кіпіць, фашысты атакуюць, а ў нас снарадаў малавата. Машына з боепрыпасамі нейкіх паўкіламетра не даехала.

— Як гэта — не даехала? — недаверліва жмурыцца Сяргейка.

— У рове засела. Шафёр ранены або асколак трапіў у матор. На вайне ўсялякае бывае. Вось мы і бегаем па снарады. Туды бегам і назад — нагружаныя — бегам...

Дзядуля памаўчаў, відаць, нешта прыпамінаючы, і працягваў:

— Вось я і думаю, ці вытрымаў бы мой унук у такой справе? Ты ўяві сабе, што дровы — гэта снарады, а там, дзе паветка, — наша батарэя вядзе бой...

Не паспеў дзядуля дагаварыць, як Сяргейка схапіў ахапак „снарадаў" і пабег пад паветку. Потым назад... І не бегаў, а лётаў...

Недзе далёка завуркатаў трактар... Але не, не трактар — гэта танкі. А чым ад іх адбівацца? Сяргейка кінуўся па „снарады". Дзядуля сядзеў на калодзе, каля якога толькі што былі дровы, і адпачываў.

— Дзедку! Чаго ты сядзіш?! — крыкнуў Сяргейка. — Там танкі!

— Што? — уздрыгануў дзядуля. — Якія танкі?

— Фашысцкія! На батарэю ідуць. Снарадаў трэба больш! Гэтых не хопіць! — крыкнуў Сяргейка.

Дзядуля пачухаў патыліцу і зноў узяўся за пілу...

Хутка ўсё было скончана. Каля дзядулі не засталося ані трэскі, толькі бялела пілавінне. Над полем боя слаўся дым — гэта гарэлі „тыгры" і „фердынанды", а яшчэ мінулагодняя трава, якую паліў у канцы агарода дзядзька Зміцрок. Змучаны Сяргейка сядзеў побач з дзядулем.

— Ну што, унучак, адбілі атаку... Ты ў мяне малайчына, не падвёў! — сказаў дзядуля ласкава і прыціснуў да сябе ўнука.

У час перапынку ў школе ў Барысаўцы. Настаўніца Тэіса Хіліманюк паказвае першакласнікам новыя беларускія кніжкі і прапануе пазнаёміцца з імі. Фота Я. Чэрнякевіч.

ПЕРШАМАЙ
(Урывак)

Вясна!.. Вясна!.. Ўдалі
над краем
Зара вяргіняю цвіце.
Мы гэты дзень
назвалі Маем, —
Дзень светлай радасці
людзей.

Мінулі грозныя навалы,
Парваны путы-кайданы,
І мы магутным караванам
Вітаем моладасць вясны.

Вітаем песняй вызвалення,
Адвечнай казкаю жыцця.
Няхай на славу пакаленням
Над краем зоры шалясцяць.

Няхай цвітуць, не адцвітаюць
Шыпшыны сонечных
зарніц!..
Няхай ад берага да краю
Гамоняць хвалі ў цішыні!..

Паўлюк Трус

ХЛОПЧЫК ДРЭЎЦА ПАСАДЗІЎ

Дрэўца пасадзіў ля школы
Віця,
Дрэўца першае ў жыцці.
Чарназём з далоняў сваіх
выцер:
— Ну, вялікае расці!
Даганяй вясной
сяброў зялёных, —
Бачыш, тут які прастор?
І кіўнуў яму галінкай
клёнік:
— Я прымаю дагавор.
З навінай прынёсся
лёгкі вецер
Да дубоў зарэчных,
Ніў.
Крышку стала
прыгажэй на свеце:
Хлопчык дрэўца пасадзіў.

Аляксей Пысін

Анатоль Грачанікаў

БАЦЬКОЎСКІ ПАРОГ

Чакае нас
Мноства дарог.
Нас вабяць
І далі і высі.
Але на бацькоўскі парог
Абавязкова
Вярніся.

Каб сэрцам
Глыбока адчуць,
Як водар
Нясуць медуніцы,
Як сосны
Над кручай гудуць,
Як звоняць
Світальна крыніцы.

(Працяг на стар. 10)

M. Думіч

ГНЯЗДО

Мішка дапамагаў бацьку і суседу дзядзьку Колю перакрываць дзядулеву хату.

Час ад часу Мішка пaглядаў на дзядулю. Той сядзеў ля плоту на нізенькай лавачцы, паклаўшы на калені спрацаваныя рукі, і жмурыўся на сонцы. Затым дзядуля ўзяў малаток і пачаў раўняць на невялікай накавальні цвікі. Не сядзелася яму без працы, хоць і дзевяты дзесятак яму пайшоў.

Сонца толькі перакацілася за поўдзень, а ўжо былі пакладзены першыя дахоўкі.

— Добры дах будзе, не працячэ! — усміхнуўся бацька.

Калі разбіралі старую страху, дзядуля заўважыў, як унук зняў з яе буслянку. І вось яно, вымашчанае гадамі гняздо, ляжала за хлявом. Сядзеў дзядуля і думаў: ці прыпомняць сын і ўнук аб гэтым гняздзе. Ужо і праца набліжалася да канца. Падспеўваючы нейкую вясёлую песеньку, дзядзька Коля хваціка заганяў апошнія цвікі, а Міша з татам наводзілі парадак на панадворку.

Дзядуля бачыў, як Мішка падняў буслінае гняздо, моўчкі пастаяў, быццам прыкідваючы нешта ў галаве, і панёс на дровы. Дзядуля незадаволена засоп, нават малаток у яго руцэ адазваўся неяк злосна.

І вось нарэшце злез з даху дзядзька Коля. Пачалі яны з татам мыцца. І Міша таксама. Потым з ручніком праз плячо бацька падыйшоў да дзядулі.

— Ну як, тата, падабаецца?

Дзядуля глянуў на дах, потым на сына і нічога не адказаў. А Мішка пабег да дроў, узяў гняздо, выкаціў старую апону ад машыны, хуценька ўскарабкаўся на таполю, якая расла каля хаты...

— Дык што, дзядуля, добры дах будзе? — спытаў Мішка, прысеўшы побач на зялёны дыван спарышу, якім парос панадворак.

— Добры, унучак! — адказаў дзядуля, хаваючы ў сівыя вусы задаволеную ўсмешку.

Віктар Тарасенка

ЧАПА

— Хто разліў малако на стале? — пытаецца мама ў Васілька.

— Не я, — адказаў Васілёк.

— Ты разліў малако? — звярнулася мама да Толіка.

— Не.

— Дык хто ж, калі не ты і не Васілёк?

— Не ведаю. Можа, Чапа?

Чапа — гэта кошка.

Мама выцерла малако, і аб гэтым непрыемным выпадку хутка ўсе забыліся. Але праз дзень нехта накідаў пад сталом костачак ад рыбы.

— Хто? — зноў пытаецца мама.

— Не я, — адказаў Васілёк.

— Чапа, — хуценька знайшоўся Толік.

— Але ж шкадлівая наша кошка, — сказала мама, узяла шчотку і прыбрала костачкі.

Потым нехта разліў ваду каля акварыума, раскідаў кубікі па пакоі. І зноў хлапчукі абвінавацілі кошку.

Аднойчы Васілёк і Толік вярнуліся са школы і нідзе не маглі знайсці Чапы. Клікалі яе, клікалі, але ўсё дарэмна. І вечарам кошка не з'явілася.

— Дзе Чапа? — спыталі браты ў мамы.

— Адна мая сяброўка ў працы папрасіла, каб я аддала ёй кошку, — сказала мама. — У іх завяліся мышы, а ў нас іх няма. Ды і якая карысць ад Чапы? Адны непрыемнасці.

Падумалі хлопчыкі, падумалі і давай прасіць маму, каб забрала назад Чапу.

— Яна ж шкодніца, — адзываецца мама. — Малако разліла...

— Гэта я, — прызнаўся Васілёк.

— Ды ці ж толькі гэта, — працягвае мама. — А рыбныя костачкі? А кубікі?

— Мама, Чапа тут ні пры чым, — уздыхнуў Толік. — Я складаў костачкі на стале, а потым, няхочучы, зачапіў іх рукой, і яны ўпалі на падлогу. І кубікі я пасля забавы не прыбраў, і ваду каля акварыума разліў.

— Чаму ж вы адразу не прызналіся? — пытаецца мама.

Хлопцы, апусціўшы вочы, маўчалі.

— Думаю, мы вернем Чапу, — нарэшце сказала мама. — Але я не хачу, каб яна шкоднічала.

— Не, мамачка, не, не будзе, — у адзін голас паабяцалі браты.

„Дзеці пішуць лісты" малявала Эля Каролька, вуч. III кл. з Барысаўкі.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Сёння атрымала ліст з Беластока ад вучаніцы 7 класа Госі, якая прачытала мой адрас у „Ніве" — „Зорцы". Яна піша, што жыве ў Беластоку і хоча са мною перапісвацца. Я таксама хацела б з ёю перапісвацца, але, на жаль, не магу, бо Гося не падала ні свайго адрасу, ні свайго прозвішча.

Дарагая „Зорка"! Калі ласка, надрукуй мой ліст і адрас. Можа Гося прачытае і напіша мне яшчэ раз, падаючы сваё прозвішча і адрас.

З глыбокай пашанай і падзякай

Наташа Жыбуль
БССР, 220089, г. Мінск-89, вул. Грушэўская, 131, кв. 41.

Мінск, 29 сакавіка 1988 г.

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Піша да Цябе вучань трэцяга класа Пачатковай школы ў Барысаўцы Янка Андрэюк. Хачу Табе сказаць, што ад восьмага сакавіка, калі Ты, „Зорка", пабывала ў нашай школе, захацелася мне напісаць да Цябе пісьмо.

Раскажу Табе пра нашу сям'ю. У нас у сям'і шэсць чалавек: тата, мама, бабуля, мой брат Андрэй, сястра Анэта і я.

Янка Андрэюк, вуч. 3 класа, школы ў Барысаўцы.

(Працяг са стар. 9)

БАЦЬКОЎСКІ ПАРОГ

Асядзе
Туман спакваля
Крышталькаю
Чыстай расою.
І дыхае
Ціха зямля.
Заўсёды
Ёй быць маладою!

Заўсёды
Тут песням звінець
На вольных
Палетках, загонах,
Чырвоным сцягам
Палымнець
У нашых святочных
Калонах.

Усё,
Што народ наш
Стварыў,
Аберагаць
Мы павінны —
І песню ўраджайную
Ніў,
І мірнае неба
Айчыны.

Чакае нас
Мноства дарог.
Нас вабяць
І далі і высі.
Але
На бацькоўскі парог
Абавязкова
Вярніся.

Анатоль Грачанікаў

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8, кв. 67. Вадзім Кулік. 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 3, кв. 31. Аксана Хадыка. 5 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 113, кв. 21. Таня Бязмен. 5 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 78, Косця Мішын. 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 6, кв. 25. Алёша Суммар. 5 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 1, кв. 16. Максім Краўцоў. 2 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 4, кв. 62. Кірыл Пучок. 2 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 1, кв. 24. Лена Купрэйчык. 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 12, кв. 17. Валя Лосева. 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 4, к. 2, кв. 70. Віталік Занько. 2 клас.

ПАПРАЎКА

У 13 нумары „Зоркі" ад 27 сакавіка 1988 года здарылася нам прыкрая памылка: зменена было прозвішча Ані Аксенцюк з Дубін, якая на раённым дэкламатарскім конкурсе ў Гайнаўцы заваявала другое месца. Просім прабачэння ў Ані і ў аўтара інфармацыі.

Вясёлы куточак

— Давай ведаеш у што гуляць? — кажа Аня малодшаму брату.

— У што?

— У заапарк! Я буду малпкай, а ты будзеш карміць мяне цукеркамі.

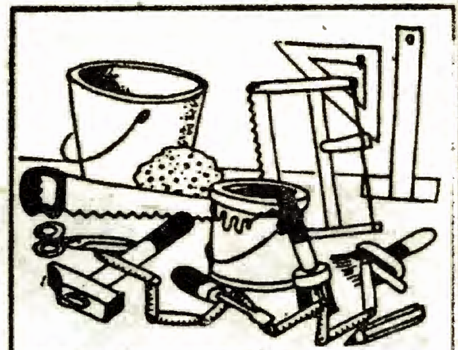
* * *

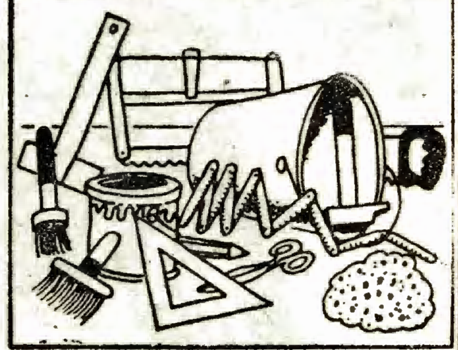
— Мама шыла мне сёння кашулю, а я ёй памагаў.

— Што ж ты рабіў?

— Сядзеў ціха.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Прыгледзься ўважліва да гэтых двух малюнкаў і скажы, чаго з прадметаў, намаляваных на першым малюнку, няма на другім.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1 „Зорка"

Piątek 29 IV — 8.10 Hist. kl. IV lic. 9.00 Wokół nas, kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Pies Kantor w akcji" (3) — serial węg. 11.15 Domator. 12.50 Współczesna genetyka, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 18.00 Intersygnał. 18.30 Ściśle jawne (3) Gra w. inteligencję. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zwariowany weekend" — kom. franc. 21.35 Czas. 22.05 Nasze country. 22.40 DT.

Sobota 30 IV — 7.25 TTR — s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Tydzień na działce. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „Szagma albo zaginione światy". 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.30 „Syn niepodległej pieśni" — Władysław Broniewski — wojsk. pr. dok. 12.00 Bariery. 12.30 „Faszyzm i wojna" (4) „Wojownik" — serial dok. prod. ang. 13.30 Gra o milion (1). 13.50 Popołudnie z X Muzą. 14.35 Gra o milion (2). 15.05 Los. D. Lotka. 15.15 Antologia dramatu powszechnego: D. F. Frank — „Lustro 1 — Lustro 2". 16.35 Skarbiec. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gra o milion (3). 17.50 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Yesterday" — pol. film fab. 21.30 Fulio — pr. rozr. 22.20 Tydzień w polityce. 22.30 Tel. Przegląd Sportowy. 23.00 DT. 23.10 Kino nocne: „Król szczurów" — film fab. prod. ang.

Niedziela 1 V — 7.20 Pr. dnia. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 DT. 8.00 Transmisja uroczystości 1-Majowych w Warszawie. 9.05 „Osobliwości przyrody" (9) — serial przyr. prod. jap. 9.35 Na polską nutę. 9.50 Transm. uroczystości 1-Majowych w Warszawie, województwach i stolicach państw socjalistycznych. 14.00 Z polskiej fonoteki. 14.35 Stanisław Kostka-Potocki. 15.35 W Starym Kinie: „Kłamstwo Krystyny" — film prod. pol. z 1939 r. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport — Mecz 5 kolejki ligi żużlowej. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 „Tysiącletnia pszczoła" (4 — ost.) — serial czech. 21.35 Zdzisława Sośnicka — Live (2). 22.05 Siedem dni na świecie. 22.15 Sportowa Niedziela. 22.45 DT.

Poniedziałek 2 V — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.15 Powtórka przed maturą — Ściąga z matmy. 15.45 NURT. 16.15 Pr. dnia. 16.20 DT — Wiad. 16.25 Zwierzyniec. 16.50 Kino Zwierzyńca: „Zwierzaki, zwierzaki". 17.15 Teleexpress. 17.30 „Herenstraat 10" (1) „Srebrne wesele" — serial holend. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Jarosław Abramow-Neverly — „Maestro". 22.05 Tel. film dok. „Stefan Knapp" 22.40 DT. 23.00 Jutro w programie. 23.05 J. niem.

Wtorek 3 V — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Przychodnia na prowincji" (1) — ang. serial obycz. 11.15 Domator. 11.45 Encyklopedia Zakopiańska. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 15.45 Kim być? — pr. dla maturzystów. 16.15 Pr. dnia. 16.20 DT — Wiad. 16.25 Krąg. 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przychodnia na prowincji" (1). 20.55 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.10 Wielcy znani i nieznani: „Czyliż dla Polski nie ma ratunku" — film dok. o Stanisławie Staszicu. 22.10 Spory. 22.40 DT. 23.05 J. ang.

Środa 4 V — 8.10 Religioznawstwo. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Tydzień na opak" — film CSRS. 11.00 Domator. 12.00 J. pol. kl. VI. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist 15.35 NURT. 16.05 Pr. dnia. 16.10 DT — Wiadomości. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.15 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport: 1/2 Pucharu Polski w piłce nożnej Górnik Zabrze — Legia Warszawa. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 Zwierciadło czasu: „Mój przyjaciel Iwan Łapszyn" — radz. film fab. 21.50 Klub Międzynarodowy. 22.20 Ociosywanie mgły — spotkanie z K. Koźniewskim. 22.30 Wyniki totaliz. sportowego. 22.40 DT. 23.05 J. ros.

Czwartek 5 V — 8.10 Biol. kl. VI. 9.00 Geogr. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Doktorek" (2) — serial franc. 11.10 Domator. 11.40 Kalendarz hist. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 16.15 Pr. dnia. 16.20 DT — Wiad. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" (19) — franc. serial anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 Patrol. 17.55 Refleksje 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz. 19.30 Dziennik. 20.00 „Doktorek" (2). 21.00 Pegaz. 21.45 Czym żyje świat? 22.10 Kontakty. 22.40 DT 23.05 J. franc.

Bielsk Podl. Skorumpowani — fr. 2. Pokuta — radz. 3—5. Gliniarz z Beverly Hilles — USA 6—7. Harakiri — jap. 8.

Czeremcha Nie kończąca się opowieść — RFN 4 Ofiara — węg. 7—8.

Czyże Między ustami a brzegiem pucharu — pol. 4—8.

Hajnówka — Pociąg do Hollywood — pol. 4. Gonza wojownik — jap. 5—7 Fucha — pol 8.

Michałowo Pechowiec — fr. 3—5. Krokodyl Dundee — austr. 5—8.

Milejczyce Nieśmiertelni — rum. Łuk Erosa — pol. 4—8.

Orla — Dobre oświetlenie — czes. 4—8.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
нядзеля	1	18	Свята Працы	Свята Працы	4.05-19.02	18.56-3.28
панядзелак	2	19	Анатоля, Зыгмунта	Іаана, Трыфана	4.03-19.04	20.19-3.43
аўторак	3	20	Антаніны, Марыі	*Гаўрылы Заблуд.*	4.01-19.05	21.43-4.03
серада	4	21	Фларыяна, Монікі	*Прапалавенне*	3.59-19.07	22.59-4.34
чацвер	5	22	Ірэны, Вальдэмара	Віталія, Клімента	3.58-19.09	— -5.19
пятніца	6	23	Яна, Юдыты	Георгія, Аляксандры	3.56-19.10	0.01-6.24
субота	7	24	Людмілы, Людаміра	Саввы, Елізаветы	3.54-19.12	0.45-7.46

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзяць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnowce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787 nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

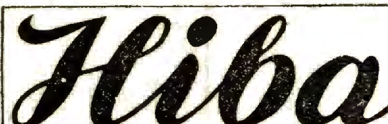
1481. Самаўправа в. Старое Ляўкова — 2000 зл.
1482. Міхал Дулько (Белавежа) — 1200 зл.
1483. Кааператыўны банк у Нараўцы — 5000 зл.
1484. Самаўправа жыхароў в. Заблотчына — 3000 зл.
1485. Самаўправа жыхароў в. Скупава — 5000 зл.
1486. Сяргей Хадакоўскі (Беласток) — 500 зл.
1487. Сяргей Вішнеўскі (Беласток) — 500 зл.
1488. Ігнат Свентахоўскі (Беласток) — 500 зл.
1489. Раман Алямкеюк (Беласток) — 500 зл.
1490. Аляксандр Грыцюк (Беласток) — 500 зл.
1491. Пётр Хомчук (Беласток) — 500 зл.
1492. Гурток пенсіянераў БГКТ — 5900 зл.
1493. Гурток праваслаўных тэолагаў (Беласток) — 8000 зл.
1494. Удзельнікі карнавальнага балю ў ГП БГКТ 20 лютага 1988 г. — 15000 зл.
1495. Кл. VIIIб Пачатковай школы ў Нараўцы — 1800 зл.
1496. Кл 1 а —„— — 900 зл.
1497. Кл. 1 б —„— — 1000 зл.
1498. Кл. II а —„— — 1000 зл.
1499. Кл. II б —„— — 400 зл.
1500. Кл. III а —„— — 1000 зл.
1501. Кл. III б —„— — 1000 зл.
1502. Кл. IV —„— — 1000 зл.
1503. Кл. V а —„— — 1000 зл.
1504. Кл. V б —„— — 1000 зл.
1505. Кл. VI а —„— — 1000 зл.
1506. Кл. VI б —„— — 1000 зл.
1507. Кл. VII —„— — 1500 зл.
1508. Кл. VIII а —„— — 1200 зл.
1509. Мікалай Герасімюк (Нараўка) — 500 зл.
1510. Валянцін Кандрацюк (Дубіны) — 500 зл.
1511. Марыя Петручук (Гайнаўка) — 500 зл.
1512. Люба Янушкевіч (Міклашэва) — 500 зл.
1513. Яўгеній Янушкевіч (Міклашэва) — 500 зл.
1514. Міраслаў Мілько (Нараўка) — 500 зл.
1515. Анна Крышань (Нараўка) — 500 зл.
1516. Аліна Леанеўская (Скупава) — 500 зл.
1517. Іван Каліноўскі (Скупава) — 500 зл.
1518. Мікалай Варанецкі (Альхоўка) — 500 зл.
1519. Люцына Місеюк (Нараўка) — 500 зл.
1520. Іван Мацкевіч (Нараўка) — 500 зл.
1521. Аліна Ставіцкая (Нараўка) — 500 зл.
1522. Лілія Валкавыцкая (Заблотчына) — 500 зл.
1523. Марыя Стоцкая (Гайнаўка) — 500 зл.
1524. Вера Герасімюк (Нараўка) — 500 зл.
1525. Тамара Раманчук (Нараўка) — 500 зл.
1526. Ванда Валадкевіч (Нараўка) — 500 зл.
1527. Лія Кіцаль (Заблотчына) — 500 зл.
1528. Іосіф Навіцкі (Гайнаўка) — 500 зл.
1529. Данута Зубрыцкая (Нараўка) — 500 зл.
1530. Аля Васільчык (Нараўка) — 500 зл.
1531. Валянціна Пацэвіч (Нараўка) — 500 зл.
1532. Зінаіда Якімюк (Гайнаўка) — 500 зл.
1533. 6 работнікаў Пачатк. школы ў Нараўцы — 2000 зл.
1534. Беласт. прадпр. санітарнага абсталявання — 5000 зл.
1535. Самаўправа жыхароў в. Сакі — 10000 зл.
1536. Канстанцін Майсеня (Гайнаўка) — 1200 зл.
1537. Мікалай Клімюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
1538. Самаўправа жыхароў в. Чыжыкі (выступленне хору з Гайнаўкі) — 30000 зл.
1539. Сцяпан Анішчук (Курашава) — 500 зл.
1540. Сяргей Каліноўскі (Курашава) — 500 зл.
1541. Уладзімір Васілюк (Курашава) — 500 зл.
1542. Васіль Анішчук (Курашава) — 500 зл.
1543. Мікалай Сапяжынскі (Курашава) — 500 зл.
1544. Іван Іванюк (Курашава) — 500 зл.
1545. Іван Місеюк (Курашава) — 500 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89

Палёт у бяссмерце ● Размова пасля прэм'еры ● Арлянская канферэнцыя і арлянскія людзі ● За пашану да меншасці ● Лякарства на старасць ● „З маёй званіцы": Як людзі робяцца героямі ● Акупацыйныя будні дзядзькі Хлябіча ● У Бельскім ПОМе ● Справа ветэрана ● Замест плакаць, трэба рабіць ● Песня Сяржука пра Грунвальд ● Сардэчныя тайны ● „Зорка" ● Кухонныя парады ● Соннік ● Гумар

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар) Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ала Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr poczt 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1 Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 260 zł, półr 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul Towarowa 28 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę

— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 679/88 r. Nakład 5.00 egz. E-7.

З суседскага агародчыка

СААЎТАРЫ

— Чаму пад тваім артыкулам ажно тры подпісы? — зазірнуўшы ў мае паперы, спытала жонка.

— Саўтары, — растлумачыў я.

— Якія яшчэ саўтары? — здзівілася яна. — Адкуль? Я ж ведаю, колькі ты над ім карпеў. Ніхто не памагаў.

— Зразумей, інакш нельга, — даказваю ёй. — Усе так робяць. Гэта подпіс майго шэфа. Як буду глядзець яму ў вочы, калі не вазьму ў саўтары?

— А другі подпіс?

— Адказны таварыш з міністэрства. Без яго артыкул проста не надрукуюць.

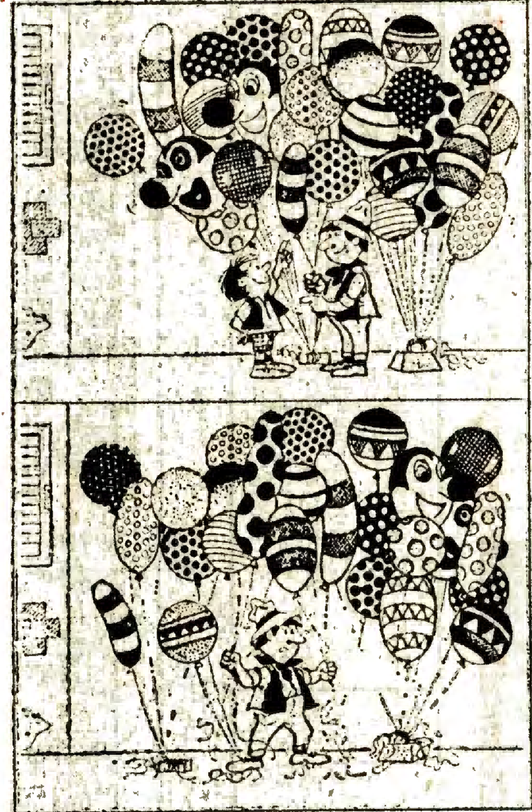
— Дык во ў чым справа... — задумалася жонка і раптам рашуча заявіла: — Бяры і мяне ў саўтары.

— Цябе? — аслупянеў я. — На якой падставе?

— Як на якой? Хто табе абеды гатаваў? Хто бялізну мыў? Наогул, хто стварыў умовы да творчай працы? Ды без мяне ў цябе ніякага артыкула не было б.

Пасля сямейнай сцэны пад артыкулам з'явіліся яшчэ два подпісы. Жончын і цешчын. Чаму цешчын? Ды таму, што жывем у яе кватэры...

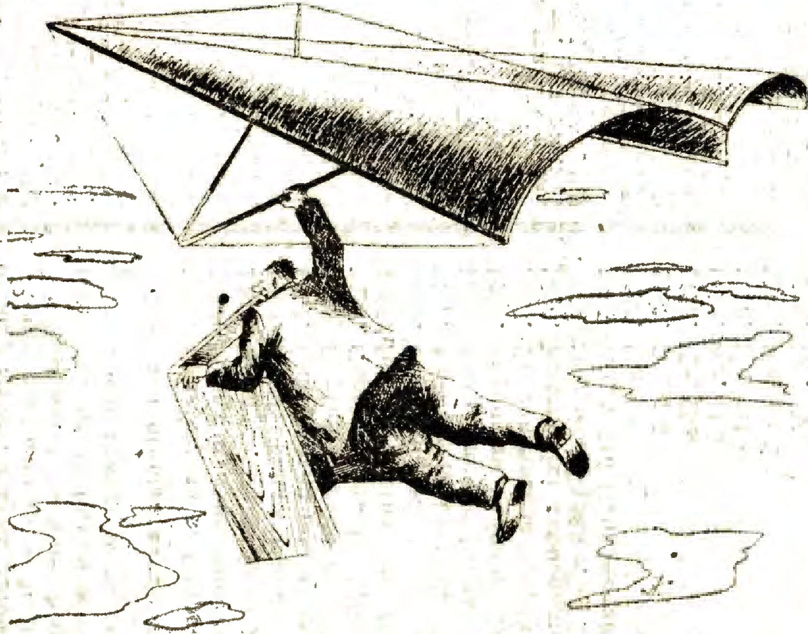
Сцяпан Кірэйчук

Якія шарыкі купіў Міколка?

Шарык з васьмю папярочнымі палоскамі знаходзіцца на верхнім малюнку пад вялікім, які нагадвае шахматную дошку.

НІЎКА

ПАЗНАЎ

— Мая лінія! — ганарыўся Змеявік самагоннага апарата, прыкмячаючы, як ідзе п'яны.

У ХМУРНУЮ ПАГОДУ

— Што вы можаце сказаць пра сонечную сістэму?

— Сістэма — добрая, але выканаўцы кепскія.

ГУМАР З БАРАДОЮ

ПАКАЗАЎ НА ДЗВЕРЫ

— Запрапанаваў я нашаму каменданту хабар, дык ён мне на дзверы паказаў...

— Няўжо выгнаў?

— Не... Проста даў зразумець, што там за дзвярыма могуць нас падслухаць.

ДАПАМОГ

Стаяць на вуліцы двое задрыпанцаў. Размаўляюць. Пятро лузае семачкі, Іван курыць.

— Іван! — раптам спахапляецца Пятро. — Патрымай пінжак і семачкі. Пабягу, вондзечкі майго суседа лупцуюць.

Праз нейкі час прывалакаецца Пятро і, шапялявячы, кажа:

— Давай, Іван, пінжак, а семачкі можаш забраць сабе, бо мне ўжо няма чым іх лузаць.

РАЗМОВА

— Ці вы чулі, што Зося заручылася з Барысам?

— Што вы кажаце? Калі гэта праўда, то мушу Зосю павіншаваць, а як няпраўда, то павіншую Барыса.

Атрымаў узнагароду. Цяпер яму засталося апраўдаць давер.

На шырокім свеце

СУСЕД

Сустрэў я свайго колішняга суседа Ахмецяна.

— Як у новай кватэры? — пытаю. — Як здароўе Хубіямал-ханум?

— Нармальна! — адказвае той.

— А як з суседам? Пашанцавала?

Ахмецян аж закашляўся:

— Сусед... Кахі-кахі! Нібы і непаганы сусед. Вясёлы, спагадлівы. Толькі крыху дзіўны — калі ў мяне госці, то ён трукае ў сценку і патрабуе прыпыніць шум-гам. Ну, і вядома, у гасцей адразу прападае настрой.

Праз месяц мы ўбачыліся зноў.

— Як там з суседам?

— Нармальна! — гэтым разам весела адказаў Ахмецян. — Усё ўладкавалася. Цяпер не псуе нам настрой.

— І як гэта табе ўдалося?

— Вельмі проста: як толькі госці на парог, я адразу запрашаю і суседа.

Марсель Салімаў

ПЕРАВЫКАНАЎ ПЛАН

Як толькі маці вярнулася дамоў з работы, сын падбег да яе са сшыткам у руках і паказвае:

— Мама, глядзі, я выканаў ажно два прыктыкаванні па пісьме.

Маці кажа:

— Дык вам заўсёды задавалі адно!

— А гэта я вырашыў перавыканаць план.

З „Весніка Задрыпоніі"

НОВАЕ Ў СЕРВІСЕ

Новы крок у палепшанні абслугоўвання пакупнікаў зроблены ва універсаме горада Хамавічы. Цяпер прадаўшчыцы замест „Дзякуй" гавораць „Вялікае дзякуй".

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Музей пад адкрытым небам працавае працаваць у мястэчку Хлюпкевічы. Цікава, ці ў гэтым горадзе будаўнікі, урэшце, палатаюць яго дах?

КНІГАЛЮБКА

Пакахаў стары прафесар
Маладую Жанну.
Пацягнула Жанна дзеда
Па ўсіх рэстаранах.
То ў кафэ сядзяць, то ў бары
І зімой, і ўлетку.
Як заведзены, дзед шпарыць
Пра сваю „сусветку":
— У мяне славутых кніжак
Поўная кватэра!
Шакалад Жаннета ліжа,
Злая — як пантэра.
— Ёсць паэзія і проза,
Рымляне і грэкі.
Пакажу табе Спінозу,
Пакажу Сэнэку.
Аблізнулася Жаннета,
Бычцам кот на мышку:
— Паказаў бы лепей мне ты
Ашчадную кніжку!

Паўло Глазавы

Курёзы

ПАТРАБУЕЦЦА ВАКЦЫНА

У Францыі небяспечны характар прымаюць дзве эпідэміі, піша ў парыжскай „Монд" Хрысціян Бонэ, былы міністр. Першая — фанатычная страсць да сходаў, семінараў, форумаў, калёквіумаў, сімпозіумаў і ўсіх іншых дыскусій. Прысвечаны ім час немінуча вылічваецца з часу, які мог бы быць адведзены для прынцыпу рашэнняў.

Другая эпідэмія — паператворчасць. Усе тыя з прадстаўнікоў вышэйшай улады (розных рангаў), хто не мае нагоды выступіць па радыё ці тэлебачанні, лічаць сваім абавязкам рассылаць розныя цыркуляры, указанні, вылузваюцца, каб паявіўся хоць які-небудзь закон або дэкрэт, звязаны з іх імем. Аўтар нагадвае аб стогадовым юбілеі Інстытута Пастэра і прапануе тэрмінова „вынайсці вакцыну" супраць гэтых дзвюх эпідэмій.

ЦЫРУЛЬНІК І ВАЛЬТЭР

Нейкі цырульнік Эсташ напісаў трагедыю ў вершах і адправіў яе Вальтэру, пачаўшы пісьмо словамі: „Дарагі сабрат..." У зваротным пісьме Вальтэр чатыры разы паўтарыў адну і тую ж фразу: „Дарагі Эсташ! Рабіце парыкі, рабіце парыкі, рабіце парыкі, рабіце парыкі!.."

Цырульнік паказаў гэтае пісьмо сваім сябрам, сказаўшы ім:

— Пэўна, з Вальтэрам усё скончана. Паглядзіце, як ён паўтараецца!..

Цябе назвалі дурнем? Не гарачыся — падумай. Калі ўгадалі, тады абражайся.